

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
DARBO GRUPĖ**

**IŠVADA
DĖL SERIALO „NAISIŲ VASARA“**

2018 m. liepos 10 d. Nr. 3-53 (1.12)
Vilnius

1. Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos (toliau – VRK) 2018 m. vasario 22 d. posėdyje protokoliniu nutarimu sudaryta Darbo grupė (toliau – Darbo grupė), susidedanti iš VRK pirmininko pavaduotojo Vincento Vobolevičiaus, VRK narės Svetlanos Misevičienės (nuo 2018 m. kovo 15 d. pirmininko pavaduotoja – komisijos sekretorė), paskirtos šios Darbo grupės vadove, VRK narės Olgos Kilkinovos, VRK Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus vedėjos Linos Petronienės bei šio skyriaus vyriausiosios specialistės Rimantės Ivaškovaitės ir vyriausiojo specialisto Vytauto Vilio. Darbo grupei pavesta:

1.1. įvertinti VRK Darbo grupės 2017 m. birželio 14 d. išvadą Nr. 4-93 (1.12) „Dėl juridinių asmenų skirtos paramos mecenatu (globėju) įvardijant Ramūną Karbauskį“ (toliau – 2017 m. birželio 14 d. išvada Nr. 4-93 (1.12)).

2018 m. kovo 29 d. priimtas VRK sprendimas Nr. Sp-34 „Dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos Darbo grupės 2017 m. birželio 14 d. dalies išvados Nr. 4-93 (1.12) „Dėl juridinių asmenų skirtos paramos mecenatu (globėju) įvardijant Ramūną Karbauskį“ įvertinimo“;

1.2. atlikti tyrimą dėl 2017 m. gruodžio 29 d. – 2018 m. vasario 2 d. gautų pranešimų dėl serialo „Naisių vasara“ (toliau – serialas) ir parengti išvadą bei sprendimo projektą.

2. Atsižvelgdama į tai, kad 2017 m. birželio 14 d. išvadą Nr. 4-93 (1.12) rengusi VRK Darbo grupė tyrė tik 7-ą serialo sezoną, o ši Darbo grupė vykdė platesnį serialo tyrimą, bei į tai, kad 2017 m. gruodžio 29 d. – 2018 m. vasario 2 d. buvo gauti nauji pranešimai, Darbo grupė, rengdama 2018 m. kovo 23 d. išvadą Nr. 3-33 (1.12) (dėl šios išvados 2018 m. kovo 29 d. VRK posėdyje buvo priimtas sprendimas Nr. Sp-34 „Dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos Darbo grupės 2017 m. birželio 14 d. dalies išvados Nr. 4-93 (1.12) „Dėl juridinių asmenų skirtos paramos mecenatui (globėju) įvardijant Ramūną Karbauskį“ įvertinimo“), nevertino 2017 m. birželio 14 d. išvados Nr. 4-93 (1.12) IV skyriaus „Dėl serialo „Naisių vasara“.

3. Darbo grupė teikia savo vertinimą dėl serialo 5-o (rodyto 2014 metais), 6-o (rodyto 2015 metais) ir 7-o (rodyto 2016 metais) sezonų, kadangi nurodyti sezonai rodyti tais metais, kai vykusią eilinių rinkimų metu išrinktų asmenų įgaliojimai nėra pasibaigę ir skirstant valstybės biudžeto asignavimus politinėms partijoms skaičiuojami rinkėjų balsai, paduoti šiuose rinkimuose. Dėl šios priežasties nevertinti ankstesni – 1, 2, 3 ir 4 – serialo sezonai.

I SKYRIUS PRANEŠIMAI DĖL SERIALO

4. 2017 m. gruodžio 29 d. gautas prašymas (2017 m. gruodžio 29 d., registracijos Nr. 1-1796 (7.9), paremtas 2017 m. gruodžio 28 d. naujienų portale www.15min.lt paskelbtame straipsnyje „R. Karbauskis paviešino sutartis: kiek gavo „Videometra“ už „Naisių vasaros“ kūrimą“¹ ir tą pačią dieną naujienų portale www.lrytas.lt paskelbtame straipsnyje „Ramūnas Karbauskis parodė, kiek sumokėjo už serialą „Naisių vasara“² pateikiama informacija. Prašyme nurodyta: *„Seimo nario ir politinės partijos Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga pirmininko R. Karbauskio pateiktoje informacijoje nurodoma, kad su juo susijęs verslas, bendrovė „Agrokoncernas“ 2016 metų birželio 1 dieną sudarė sutartį nr. 2016/12/01 su televizijos prodiuserių bendrove „Videometra“ dėl televizijos serialo „Naisių vasara. Sugrįžimas“ transliacijos TV3 televizijos eteryje ir reklamos jame. Seimo narys nurodo, kad su juo susijęs „Agrokoncernas“ bendrovei „Videometra“ perveda 100 000 eurų už tai, kad TV3 televizijos eteryje rodomame seriale nuo 2016 06 04 iki 2016 12 01 bus transliuojama jiems, kaip rėmėjui naudinga ir reikalinga reklama. Sutarties kopija pridedama“;*

4.1. Prašyme prašoma nustatyti:

4.1.1. *„ar rinkiminiu laikotarpiu su Seimo nariu, tuometiniu kandidatu ir partijos pirmininku R. Karbauskiu susijusiam „Agrokoncernui“ finansuojant, o TV3 televizijai transliuojant seriale „Naisių vasara. Sugrįžimas“ skleidžiamą informaciją – nuolat rodant politinės partijos Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga logotipo simbolį (skrendantis gandras, nuotraukos pridedamos) ant kurio užrašytas serialo pavadinimas nebuvo pažeistas LR politinių partijų finansavimo ir politinės reklamos įstatymai, ar „Agrokoncernui“ sumokėjus 100 000 eurų už politinės partijos Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga logotipo simbolį ant kurio parašytas serialo pavadinimas skelbimą televizijos eteryje nebuvo neteisėtai finansuojama minėta politinė partija ir tokiu būdu skelbiama jos paslėpta politinė reklama?“;*

4.1.2. *„ar nebuvo pažeistas politinių partijų finansavimo ir politinės reklamos įstatymas 2014-2015 metais (vyko savivaldos, merų rinkimai) LRT televizijai transliuojant, „Videometrai“ kuriant, o „Agrokoncernui“ finansuojant šimtais tūkstančių (sutarčių kopijos pridedamos) 160 serialo „Naisių vasara“ serijų, kuriose buvo ne tik rodomas politinės partijos Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga logotipo simbolis, bet ir kiekvienos serijos pradžioje buvo parašoma partijos pirmininko R. Karbauskio pavardė nurodant, kad jis yra serialo autorius ir mecenatas“.*

¹ Nuoroda internete: <https://www.15min.lt/vardai/naujiena/lietuva/ramunas-karbauskis-paviesino-naisiu-vasaros-kurimo-ir-finansavimo-sutarti-1050-903348>

² Nuoroda internete: <https://lietuvosdiena.lrytas.lt/aktualijos/2017/12/28/news/ramunas-karbauskis-parode-kiek-sumokejo-uz-seriala-naisiu-vasara--4031071/>

5. 2018 m. vasario 2 d. gautas pranešimas (2018 m. vasario 5 d., registracijos Nr. 1-209 (7.9). VRK to paties pranešimo autoriaus pranešimą buvo gavusi ir 2016 m. birželio 7 d. (2016 m. birželio 9 d., registracijos Nr. 1-782 (2.11.S);

5.1. 2016 m. birželio 7 d. pranešimu jo autorius siekė „gauti išsamų išaiškinimą dėl komercinio televizijos kanalo TV3 eteryje 2016 m. transliuojamo serialo „Naisių vasara“, kurio mecenatu ir sumanytoju save pristatinėjo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos pirmininkas Ramūnas Karbauskis, kuris tuo metu vedė partijos kandidatų į Seimą sąrašą 2016 m. Seimo rinkimuose“;

5.2. 2018 m. vasario 2 d. pranešime jo autorius pakartotinai prašo atsakyti, „ar akivaizdžiai tuo metu demonstruojama informacija, pasirodžiusi kiekvienos minėto serialo serijos pabaigoje, nėra politinė reklama“;

5.2.1. pranešimo autorius atkreipia dėmesį į tai, kad „kiekvienos serijos pabaigoje žiūrovams buvo pateikiama informacija apie tai, jog vienas iš dviejų scenarijaus autorių yra Ramūnas Karbauskis, taip pat dėkojama rėmėjams, kurių vienas – Agrokoncerno grupė, o pastarosios prezidentas yra taip pat Ramūnas Karbauskis“, ir klausia, „ar tokios informacijos pateikimas viešoje informacijos sklaidos priemonėje nėra politinė reklama ir ar turėtų būti žymima ir apmokama vadovaujantis patvirtintomis taisyklėmis?“.

6. 2018 m. vasario 2 d. gautas pranešimas (2018 m. vasario 2 d., registracijos Nr. 1-186 (7.9), kuriame prašoma įvertinti 2018 m. vasario 1 d. naujienų portale www.15min.lt paskelbtame Liepos Želnienės straipsnyje „Kaip VRK „Naisių vasarą“ tyrė: iš anksto įspėję pažiūrėjo vieną serialo sezoną“³ nurodytas aplinkybes ir atsakyti į klausimus:

6.1. „Ar, Jūsų vertinimu, straipsnyje pateiktos ištraukos iš TV ekranuose rodyto serialo „Naisių vasara“ atitinka politinės reklamos apibrėžimą, pateiktą Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatyme⁴“;

6.2. „Ar ta aplinkybė, kad politinės reklamos žanrui priskirtiną serialą „Naisių vasara“ finansavo su Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos vadovais susiję asmenys, kaip jie yra apibrėžiami Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatyme, negali būti traktuojama kaip paslėpta Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos reklama?“;

6.3. „Kiek iš viso Ramūno Karbauskio vadovaujamas UAB „Agrokoncernas“ ir kitos su juo siejamos įmonės yra sumokėjus už serialo „Naisių vasara“ kūrimą ir rodymą per TV?“;

³ Nuoroda internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/kaip-vrk-naisiu-vasara-tyre-is-anksto-ispeje-paziurejo-viena-serialo-sezona-56-919206#galerija/93909/2239707>

⁴ Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymas galiojo iki 2015 m. sausio 1 d. Nuo šios dienos įsigaliojo Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymas ir Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas, kuriame ir yra pateikta politinės reklamos apibrėžtis (apibrėžtis nurodyta šios išvados skyriaus „Politinės reklamos teisinis reglamentavimas“ 9 punkte).

6.4. „Jeigu serialo „Naisių vasara“ kūrimo ir rodymo per TV sąnaudų priskirtinos politinės Seimo rinkimų kampanijos finansavimo išlaidomis ir nebuvo atspindėtos Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos VRK pateiktose ataskaitose, ar tai neturėtų būti vertinama kaip grubus Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 23 straipsnio 6 ir 9 dalių⁵ pažeidimas?“;

6.5. straipsnyje⁶, kuriuo savo pranešime remiasi šio pranešimo autorė, yra aprašytos 6-ios skirtingų sezonų serialo ištraukos, kurios visos buvo rodytos iki 2014 metų, bei nurodoma, kad pagrindinis serialo herojus Pijus yra Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (toliau – LVŽS) pirmininko Ramūno Karbauskio prototipas.

7. Be šios išvados 4 punkte nurodytame prašyme pateiktos informacijos iš naujienų portaluose paskelbtų straipsnių⁷, Darbo grupės nuomone, paminėtina ir ši šiuose straipsniuose nurodyta informacija (R. Karbauskio citatos iš straipsnių): „Serialas buvo kuriamas septynis sezonus. Keturi pirmi buvo rodomi per TV3, du per LRT, paskutinis per TV3. <...> TV kanalai konkuravo dėl serialo rodymo, o serialą kūrė ir visas derybas su jais vedė UAB „Videometra“, „Naisių vasara“ kūrimui buvo skiriama parama, kuri tiesiogiai pasiekė UAB „Videometra“. Paramą skyrė su manimi susijęs verslas“.

8. Apibendrinus visus gautus pranešimus dėl serialo, VRK prašoma / klausama:

8.1. ar LVŽS logotipo simbolio (skrendančio gandro), ant kurio užrašytas serialo pavadinimas (toliau – serialo logotipas), rodymas 5-o (rodyto 2014 metais), 6-o (rodyto 2015 metais) ir 7-o (rodyto 2016 metais) sezonų serialo serijose nėra LVŽS politinė reklama?

8.2. ar R. Karbauskio pavardės, nurodant, kad jis yra serialo autorius ir mecenatas, rodymas 5-o (rodyto 2014 metais) ir 6-o (rodyto 2015 metais) sezonų serialo serijose nėra LVŽS politinė reklama?

8.3. ar R. Karbauskio pavardės, nurodant, kad jis yra serialo autorius ir mecenatas, ir uždarnosios akcinės bendrovės „Agrokoncerno grupė“ (toliau – Agrokoncerno grupė⁸), kurios prezidentas yra R. Karbauskis, logotipo rodymas 7-o (rodyto 2016 metais) sezono serialo serijose nėra LVŽS politinė reklama?

⁵ Pranešime minimi Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 23 straipsnio 6 ir 9 dalių pažeidimai atitinka Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 6 ir 9 punktus.

⁶ Nuoroda internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/kaip-vrk-naisiu-vasara-tyre-is-anksto-ispeje-paziurejo-viena-serialo-sezona-56-919206#galerija/93909/2239707>

⁷ Nuorodos internete: <https://www.15min.lt/vardai/naujiena/lietuva/ramunas-karbauskis-paviesino-naisiu-vasaros-kurimo-ir-finansavimo-sutarti-1050-903348> ir <https://lietuvsdiena.lrytas.lt/aktualijos/2017/12/28/news/ramunas-karbauskis-parode-kiek-sumokejo-uz-seriala-naisiu-vasara--4031071/>

⁸ Toliau šioje išvadoje naudojant sutrumpintą pavadinimą „Agrokoncerno grupė“, turima omenyje konkretus juridinis asmuo – uždaroji akcinė bendrovė „Agrokoncerno grupė“, o ne skirtingų įmonių susivienijimas.

8.4. ar 2018 m. vasario 1 d. naujienų portale www.15min.lt paskelbtame L. Želnienės straipsnyje „Kaip VRK „Naisių vasara“ tyrė: iš anksto įspėję pažiūrėjo vieną serialo sezoną“⁹ minimos įvairių sezonų serialo ištraukos nėra LVŽS politinė reklama?

8.5. kiek iš viso Agrokoncernas ir su juo susijusios įmonės yra sumokėjusios už serialo kūrimą ir rodymą?

8.5.1. jeigu šios išlaidos laikytinos LVŽS politinės kampanijos išlaidomis ir nebuvo apskaitytos LVŽS Politinės kampanijos finansavimo ataskaitose, ar tai nėra šiurkštus Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Finansavimo įstatymas) pažeidimas?

II SKYRIUS POLITINĖS REKLAMOS TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

9. Finansavimo įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje politinė reklama apibrėžiama kaip *valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa*¹⁰.

10. Finansavimo įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama, kad:

2. *Politinė reklama, politinės kampanijos laikotarpiu nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politinė reklama ir yra draudžiama. Už jos skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.*

11. Finansavimo įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktuose reglamentuojama, kad:

2. *Be šio straipsnio 1 dalyje nustatytų apribojimų, rinkimų (referendumo) agitacijos kampanijos etapu draudžiama skleisti politinę reklamą:*

1) *neatlygintinai, išskyrus diskusijų laidas;*

2) *per televiziją, išskyrus diskusijų laidas ir ne trumpesnius kaip 30 sekundžių agitacinius siužetus, kuriuose politinės kampanijos dalyvis informuoja apie politinę programą arba kalba aktualiais visuomenei klausimais.*

⁹ Nuoroda internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/kaip-vrk-naisiu-vasara-tyre-is-anksto-ispeje-paziurejo-viena-serialo-sezona-56-919206#galerija/93909/2239707>

¹⁰ Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nepaisant to, jog 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymas buvo pakeistas į Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymą ir Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymą, politinės reklamos apibrėžtis nesikeitė ir visų serialo „Naisių vasara“ ištraukų, kurias šioje išvadoje vertina Darbo grupė, rodymo metu buvo toks pats.

12. Finansavimo įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 1 ir 2 punktuose reglamentuojama, kad:

6. Politinė reklama nelaikomi:

1) *ne politinės kampanijos laikotarpiu skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politiką, politinių partijų, jų valdymo organų veiklą, išskyrus atvejus, kai tokiais pranešimais yra agituojama per būsimą politinę kampaniją balsuoti valstybės politiko, politinės partijos ar jos nario interesais arba už tokius pranešimus yra atsilyginama ar numatoma atsilyginti;*

2) *politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politiką, politinių partijų, kandidatų veiklą, informacija, kuria neraginama nedalyvauti referendume, balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą.*

III SKYRIUS SERIALO TURINIO VERTINIMAS

13. Darbo grupės nuomone, politinės reklamos apibrėžtyje (Finansavimo įstatymo 2 straipsnio 8 dalis) išskirtinos 3 pagrindinės sąlygos, leidžiančios paskleistą informaciją pripažinti politine reklama, t. y. politinė reklama laikoma valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija.

13.1. kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume;

arba

13.2. kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis;

arba

13.3. kurios skleidimu propaguojamos valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario ar politinės kampanijos dalyvio idėjos, tikslai ar programa.

14. Darbo grupė, žiūrėdama 5-o (rodyto 2014 metais), 6-o (rodyto 2015 metais) ir 7-o (rodyto 2016 metais) sezonų (kaip jau minėta šios išvados 3 punkte, vertinti nurodytus sezonus nuspręsta todėl, kad šie sezonai rodyti tais metais, kai vykusių eilinių rinkimų metu išrinktų asmenų įgaliojimai nėra pasibaigę ir skirstant valstybės biudžeto asignavimus politinėms partijoms skaičiuojami rinkėjų balsai, paduoti šiuose rinkimuose) serialo serijas ir atrinkdama epizodus vertinimui politinės reklamos kontekste, atsižvelgė į tai, kad:

14.1. politinė reklama gali būti laikomi serialo epizodai, kuriuose matoma LVŽS simbolika;

14.2. politinė reklama gali būti laikomi serialo epizodai, susiję su LVŽS vykdoma rinkimų kampanija (LVŽS rinkimų programos nuostatų akcentavimas, LVŽS logotipo demonstravimas), jei iki atitinkamų rinkimų balsavimo dienos yra likę mažiau kaip 18 mėnesių. Mokslininkų teigimu, rinkėjai gerai atsimena pastarųjų 12 mėnesių politikos įvykius; ankstesnius įvykius rinkėjams atsiminti sunkiau. Pavyzdžiui, D. A. Hibbsas (1982) teigia, kad „rinkėjai atsimena iki 1/3 įvykių, kurie įvyko seniau nei metai iki rinkimų“.¹¹ Vis dėlto kai kurie naujesni tyrimai rodo, jog rinkėjai gali atsiminti ir anksčiau nei metai iki rinkimų įvykusius įvykius (nors galimai netiksliai).¹² Dėl to Darbo grupė pasirinko vertinti serialo, rodyto likus 18 mėnesių ir mažiau iki rinkimų, turinį. Pavyzdžiui: jei 2015 metais rodytame 6-ame sezone rodyti epizodai buvo susiję su 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimų (toliau – savivaldybių tarybų rinkimai) LVŽS programa arba šiame sezone nuo 2015 m. balandžio 9 d. rodyti epizodai buvo susiję su 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų (toliau – Seimo rinkimai) LVŽS programa. Tokie epizodai ar jų dalys gali būti laikomi LVŽS politine reklama;

14.3. visuomenės informavimo priemonėse pateikta nuomonė, kad pagrindinis serialo herojus Pijus yra panašus į LVŽS pirmininką R. Karbauskį ar net yra jo prototipas, yra subjektyvus vertinimas. Darbo grupės nuomone, valstybės politiko ir vaidybinio serialo personažo panašumas savaime negali būti laikomas politine reklama;

14.4. Darbo grupės nuomone, Seimo rinkimuose daugiausia mandatų laimėjus LVŽS ir visuomenės informavimo priemonėse paskelbus daug informacijos apie šią politinę partiją, jos pirmininko R. Karbauskio veiklą ir su juo susijusias įmones, gali būti pasikeitęs visuomenės suvokimas ir galimas kitoks tų pačių įvykių interpretavimas negu iki Seimo rinkimų. Todėl tyrimo metu didesnė visuomenės dalis Naisius, uždarają akcinę bendrovę „Agrokoncernas“ (toliau – Agrokoncernas), serialą ar atskirus jo epizodus, seriale nagrinėjamas temas ar jo veikėjus gali būti linkusi labiau sieti su LVŽS pirmininku R. Karbauskiu ir (ar) LVŽS nei nagrinėjamų serialo sezonų rodymo metu (2014–2016 metais), t. y. iki to momento, kai šios temos buvo pradėtos plačiai svarstyti žiniasklaidos ir visuomenės.

15. Kaip nurodyta šios išvados 8.1 papunktyje, vienas iš VRK pateiktų klausimų buvo, ar serialo logotipo, t. y. skrendančio gandro (gandras laikomas LVŽS simboliu), ant kurio užrašytas serialo pavadinimas, rodymas serialo serijose nėra LVŽS politinė reklama. 2018 m. kovo 1 d. Darbo grupė išsiuntė paklausimą Lietuvos Respublikos valstybiniam patentų biurui (registracijos Nr. 2-250 (7.9) prašydama pateikti kompetentingą nuomonę dėl UAB „Naisių vasara“ (t. y. serialo) ir

¹¹ Nuoroda internete:

https://books.google.lt/books?id=nhrBwAAQBAJ&pg=PA52&lpg=PA52&dq=Myopic+voters+%22one+year%22&source=bl&ots=CYWqW2OFyg&sig=BoV3l5JL6DRmdjOm2ksaCHJ38rk&hl=lt&sa=X&ved=0ahUKEwj6oNnJio_aAhUCyKYKHdzNCBIQ6AEISDAD#v=onepage&q=Myopic%20voters%20%22one%20year%22&f=false

¹² Nuoroda internete: <http://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2016/01/06/when-evaluating-a-presidents-economic-performance-voters-look-across-their-entire-record-not-just-the-recent-short-term/>

LVŽS logotipų panašumo ar tapatumo bei įvertinti, ar UAB „Naisių vasara“ logotipas gali asocijuotis su LVŽS logotipu ir sietis su šia politine partija, tokiu būdu klaidinant informacijos gavėjus. 2018 m. kovo 15 d. gautas Valstybinio patentų biuro atsakymas (2018 m. kovo 16 d., registracijos Nr. 1-560 (7.9), kuriame nurodyta, kad:

15.1. Valstybinis patentų biuras šiais klausimais pagal kompetenciją išvadų neteikia ir pateikė reglamentavimą bei praktiką taikomą, kai *„rinkoje egzistuoja tapatūs ar panašūs prekių ženklai ir kai tarp prekių ženklų savininkų atsiranda interesų konfliktas dėl galimybės suklaidinti visuomenę“*:

15.1.1. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) 1997 m. lapkričio 11 d. sprendimą byloje Nr. C-251/95, *„Ženklo panašumas prekių ženklų teisėje turi būti bendrai vertinamas vizualiniu, fonetiniu ir prasminiu požiūriu bei turi būti pagrįstas prekių ženklo sukuriamu bendru įspūdžiu, atsižvelgiant į jų skiriamuosius ir dominuojančius elementus“*;

15.1.2. pagal Valstybinio patentų biuro direktoriaus 1996 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 28 „Dėl prekių ir paslaugų ženklų tapatumo bei panašumo nustatymo“ patvirtintus metodinius nurodymus, *„ženklų tapatumas suprantamas kaip visų juose esančių elementų detalių (užrašai, figūros, grafika, spalvos) sutapimas, ženklų panašumą lemia juose esančių elementų bendrumas. Panašumui turi įtakos sutampančių ir nesutampančių elementų santykis, taip pat jų svarba ženklų kompozicijoje. Bendriausias ženklų panašumo kriterijus yra bendras suvokimo įspūdis, kurį sukelia ženklas ir jo vaizdo prasmė, dėl ko vartotojai ūkinėje veikloje gali ženklus supainioti, nepaisant tam tikrų juos sudarančių elementų skirtumų“*;

15.1.3. pagal ESTT 1997 m. lapkričio 11 d. prejudicinį sprendimą, priimtą byloje Nr. C-251/95, Europos Sąjungos Bendrojo teismo (toliau – ESBT) 2002 m. spalio 23 d. sprendimą byloje Nr. T-104/01 ir ESBT 2002 m. spalio 23 d. sprendimą byloje Nr. T-6/01, *„pagrindinė prekių ženklo funkcija yra garantuoti pirkėjui arba galutiniam vartotojui rinkoje esančios prekės šaltinio identiškumą, įgalinant jį be jokios painiojimo galimybės atskirti prekes ar paslaugas nuo kitų, kurių šaltinis yra kitas. Visuomenės dalies suklaidinimo galimybė turi būti įvertinama bendrai, atsižvelgiant į visus faktorius, reikšmingus konkrečiomis bylos aplinkybėmis. Bendras suklaidinimo galimybės įvertinimas, priklausantis nuo vizualinio, fonetinio ir prasminio konkrečių ženklų panašumo, turi būti paremtas bendru jų sukuriamu įspūdžiu, turint galvoje konkrečiai jų skiriamuosius ir dominuojančius elementus. Be to, tai, kaip ženklus suvokia konkrečių prekių ar paslaugų vidutinis pirkėjas, turi lemiamą vaidmenį bendrai sprendžiant dėl suklaidinimo galimybės. Vidutinis vartotojas paprastai ženklą suvokia kaip visumą ir neanalizuoja jo atskirų detalių. Dėl šių priežasčių, bendrai vertinant, vidutinis vartotojas turi būti laikomas protingai gerai informuotu, protingai atidžiu ir apdairiu. Tačiau dėmesys turi būti atkreiptas į tai, kad vidutinis vartotojas tik retais atvejais turi galimybę tiesiogiai palyginti du skirtingus ženklus, bet turi remtis nepilnais,*

netobulais ženklų atvaizdais, kuriuos jis išlaikė savo atmintyje. Taip pat reikia turėti omenyje tai, kad vidutinio vartotojo dėmesio laipsnis yra skirtingas, priklausomai nuo konkrečių prekių ar paslaugų kategorijos“;

15.1.4. vertinant prekių panašumą, reikia atsižvelgti į visas su tomis prekėmis susijusias aplinkybes: pagal ESTT 1998 m. rugsėjo 29 d. sprendimą byloje Nr. C-39/97, „Šios aplinkybės *inter alia* apima prekių rūšį, paskirtį ir vartojimo būdą bei tai, ar tos prekės yra konkuruojančios ar papildančios viena kitą“;

15.1.5. pagal ESTT 1998 m. rugsėjo 29 d. sprendimą byloje Nr. C-39/97, sprendžiant ginčus dėl prekių ženklų, prekės ir paslaugos vertinamos analogiškai;

15.1.6. ESTT ir ESBT suformuoti pagrindiniai ženklų tapatumo ir panašumo vertinimo principai taikomi ir Lietuvos teismų praktikoje (pateikiamos nuorodos į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis: 2016 m. liepos 5 d. civ. b. Nr. e3K-3-350-219/2016, 2017 m. sausio 20 d. civ. b. Nr. e3K-3-84-469/2017 ir 2016 m. gegužės 12 d. civ. b. Nr. 3K-3-264-969/2016);

15.2. Dažnai teisme nagrinėjant ginčus dėl klaidinamo konfliktuojančių prekių ženklų panašumo kaip įrodinėjimo priemonė teikiamos vartotojų apklausos. Darbo grupės nuomone, dėl 14.4 papunktyje nurodytų priežasčių tyrimo metu atlikti vartotojų (rinkėjų, žiūrovų) apklausą buvo netikslinga;

16. Serialo 5-as sezonas, kurį sudarė 85 serijos, rodytas nuo 2014 m. sausio 1 d. iki birželio 5 d. per LRT televiziją. Pažymėtina, kad tais metais vyko 2014 m. gegužės 11 d. Respublikos Prezidento rinkimai (toliau – Respublikos Prezidento rinkimai)¹³ ir 2014 m. gegužės 25 d. rinkimai į Europos Parlamentą (toliau – rinkimai į Europos Parlamentą)¹⁴. Beveik visos 5-o sezono serijos buvo rodytos šių dvejų rinkimų politinių kampanijų metu, po rinkimų dienos (skaičiuojant nuo 2014 m. gegužės 25 d.) rodytos tik 8 serijos (nuo 78-os).

17. Darbo grupė, peržiūrėjusi 2014 metais rodyto 5-o sezono serijas, nustatė, kad:

17.1. kiekvienos serijos pradžioje:

17.1.1. parodžius pagrindinių serialo veikėjų vardus ir juos vaidinančių aktorių vardus, pavardes, maždaug 3–4 sekundes tuo pačiu šriftu, kaip serialo veikėjų ir aktorių vardai, pavardės, rodomas užrašas „*Serialo mecenatas, scenarijaus autorius Ramūnas Karbauskis*“;

17.1.2. po užrašo „*Serialo mecenatas, scenarijaus autorius Ramūnas Karbauskis*“, prieš pradedant rodyti siužetą, rodomas serialo logotipas;

17.2. kiekvienos serijos pabaigoje:

¹³ Respublikos Prezidento rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2013 m. lapkričio 11 d.

¹⁴ Rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija prasidėjo 2013 m. lapkričio 25 d.

17.2.1. šalia titrų (aktorių, kūrybinės grupės ir padėkų), maždaug 1–2 sekundes rodomas Agrokoncernui priklausančių Agrokoncerno grupės¹⁵, UAB „Gintaro pasaulis“¹⁶ (nors Agrokoncernas UAB „Gintaro pasaulis“ akcininku buvo tik 2017 metų spalio–lapkričio mėnesiais, 2018 m. balandžio 6 d. atsakyme Agrokoncernas UAB „Gintaro pasaulis“ įvardija kaip su Agrokoncernu susijusią įmonę) ir Bridų žemės ūkio bendrovės¹⁷ logotipai;

17.2.2. titruose reiškiamą speciali padėka Agrokoncerno grupei, UAB „Gintaro pasaulis“ ir Bridų žemės ūkio bendrovei;

17.2.3. nurodyta, kad „*Serialo laikraštis „Ūkininko patarėjas“*“ (kadangi laikraštis priklauso UAB „Ūkininko patarėjas“, kurios akcininkas 2012–2017 metais buvo R. Karbauskis¹⁸, laikytina, kad nagrinėjamų serialo sezonų rodymo metu laikraštis buvo susijęs su R. Karbauskiu);

17.2.4. titruose po vaidinusių aktorių sąrašo prie scenarijaus autorių nurodytas R. Karbauskis (5-ame sezone kartu su Edita Milaševičiūte ir Aidu Žiliuku);

17.2.5. po titrų statiniu tekstu išskirtiniu šriftu (geltonos spalvos kursyvu) rodomas užrašas „*Serialo mecenatas Ramūnas Karbauskis*“ (užrašas rodomas maždaug 3–4 sekundes, užrašo rodymo metu kita informacija nerodoma);

17.2.6. viso titrų rodymo metu, t. y. ilgiau nei rėmėjų, yra rodomas serialo logotipas;

17.3. prie šios išvados 4 punkte nurodyto prašymo buvo pridėti logotipai, kurie įvardinti kaip serialo ir LVŽS logotipai: pirmajame pavaizduotas virš žalios spalvos apskritimo į dešinę pusę skrendantis juodos spalvos gandas ir užrašas „*Naisių vasara*“, antrajame – virš žalios spalvos Lietuvos kontūro į kairę pusę skrendantis baltos spalvos gandas ir užrašas „*Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga*“. Patikrinus Lietuvos Respublikos prekių ženklų duomenų bazėje, nustatyta, kad kiekvienos 5-o sezono serijos pradžioje ir pabaigoje rodomas serialo logotipas yra registruotas kaip UAB „Naisių vasara“ prekės ženklas (prekės ženklo registracijos Nr. 64642);

17.4. atsižvelgiant į tai, kad R. Karbauskis buvo vienas iš UAB „Naisių vasara“ steigėjų, kuriam 2014–2017 metais (iki kada pradėtas įmonės likvidavimo procesas) priklausė 100 proc. įmonės akcijų, laikytina, kad UAB „Naisių vasara“ susijusi su R. Karbauskiu;

17.5. Darbo grupės nuomone, atsižvelgiant į šios išvados 15 punkte nurodytą Valstybinio patentų biuro atsakyme pateiktą reglamentavimą bei praktiką, serialo ir LVŽS logotipai bei juose vaizduojami gandrai vizualiai nėra tapatūs: serialo logotipą sudaro šalia serialo pavadinimo ir žalio apskritimo dangaus fone skrendantis baltas gandas juoduose kontūruose, o LVŽS logotipe

¹⁵ Pagal 2018 m. kovo 28 d. valstybės įmonės Registrų centro pateiktą Agrokoncerno, kuris yra juridinių asmenų dalyvis, išrašą su istorija (2018 m. kovo 28 d., registracijos Nr. 1-669 (7.9).

¹⁶ Pagal 2018 m. kovo 28 d. valstybės įmonės Registrų centro pateiktą Agrokoncerno, kuris yra juridinių asmenų dalyvis, išrašą su istorija (2018 m. kovo 28 d., registracijos Nr. 1-669 (7.9).

¹⁷ Nuoroda internete: <https://www.agrokoncernas.lt/lt/kontaktai/ukiai/bridai/>

¹⁸ Nurodyta 2018 m. kovo 22 d. R. Karbauskio privačių interesų deklaracijoje (nuoroda internete: <http://www.vtek.lt/deklaraciju-paieska>)

vaizduojamas šalia politinės partijos pavadinimo virš žalios spalvos Lietuvos žemėlapiu skrendantis baltas gandas; seriale logotipe vaizduojamas labiau stilizuotas gandas, o politinės partijos logotipe detaliau nupieštas gandas; seriale logotipe gandas nupieštas žiūrint iš viršaus, politinės partijos logotipe – žiūrint iš apačios; seriale ir LVŽS logotipuose vaizduojami gandrai skrenda į skirtingas puses. Be to, atkreiptinas dėmesys į tai, kad gandro simbolį savo logotipuose naudoja ir kitos organizacijos, pavyzdžiui, Lietuvos kaimo turizmo asociacija, kuri savo logotipą apibūdina kaip žaliame fone stovintį baltą gandrą¹⁹;

17.6. Darbo grupės nuomone:

17.6.1. nepaisant to, kad kiekvienos 5-o sezono serijos pradžioje rodomas užrašas „*Seriale mecenatas, scenarijaus autorius Ramūnas Karbauskis*“, kuriame nurodytas tik vienas iš trijų scenarijaus autorių, ir atsižvelgiant į tai, kad užrašas nėra akivaizdžiai išskirtas (garsu ar vaizdu) iš kitų serijos pradžioje rodomų užrašų (su pagrindinių seriale veikėjų vardais ir juos vaidinančių aktorių vardais, pavardėmis), Darbo grupės nuomone, šis užrašas sietinas su seriale žiūrovų informavimu apie seriale mecenatą, kartu nurodant, kad jis yra ir vienas iš scenarijaus autorių, ir nelaikytinas politine reklama, nes savaime šis užrašas negali būti traktuojamas, kaip atitinkantis kurią nors šios išvados 13 punkte nurodytą sąlygą, leidžiančią paskleistą informaciją pripažinti politine reklama, juo labiau, kad R. Karbauskis daug metų faktiškai buvo ir yra daugelio kultūros ir meno renginių mecenatas. 2015 m. sausio 30 d. Kultūros ministerija R. Karbauskį oficialiai pripažino kultūros mecenatu. Apie tai nurodoma įvairiuose pranešimuose, pavyzdžiui, 2015 m. sausio 30 d. portalo 15min.lt pranešime „Vilniuje pirmą kartą įteikti „Metų kultūros mecenatų“ ženklai“²⁰: 2014 metų kultūros mecenatų ženklai įteikti „*Ramūnui Karbauskiui už suteiktą paramą projektams, kūrusiems Naisių bendruomenės gerovei*“ bei dar vienam fiziniam asmeniui ir viešosios įstaigos mecenatų (fizinių asmenų) grupei už kitus projektus;

17.6.2. kiekvienos 5-o sezono serijos pradžioje rodomas seriale logotipas ir pabaigoje (titruose) rodoma informacija (su Agrokoncernu ir (ar) R. Karbauskiu susijusių įmonių, įskaitant UAB „Naisių vasara“ (t. y. ir seriale logotipą), logotipai, R. Karbauskio pavardės nurodymas prie seriale scenarijaus autorių, užrašas „*Seriale mecenatas Ramūnas Karbauskis*“) nelaikytina R. Karbauskio ir (ar) LVŽS politine reklama, nes tai yra įprastinė daugelio vaidybinių serialų ar kino filmų informacija;

17.6.3. kai kurių (21-oje iš 85-ių) serijų (nuo 1-os iki 13-os (rodytų rinkimų į Europos Parlamentą politinės kampanijos metu) ir nuo 78-os iki 85-os (79-a ir vėlesnės serijos rodytos po rinkimų į Europos Parlamentą dienos, bet likus mažiau nei 18 mėnesių iki savivaldybių tarybų

¹⁹ Nuoroda internete: <http://www.atostogoskaime.lt/lt/1kta/logotipas>

²⁰ Nuoroda internete: <https://www.15min.lt/kultura/naujiena/renginiai/vilniuje-pirma-karta-iteikti-metu-kulturos-mecenatu-zenklai-29-482011>

rinkimų dienos) pabaigoje rodomas maždaug 5 sekundžių tarpas (kiekvieną kartą vis kitoks) su R. Karbauskiu, kuris kviečia aplankyti Naisius;

17.6.4. rodant interpus (iš viso 21) su R. Karbauskiu, kuris kviečia aplankyti Naisius, buvo propaguojamas valstybės politikas, LVŽS pirmininkas R. Karbauskis, todėl šie interpai (21), iš kurių 14 rodyti iki rinkimų į Europos Parlamentą dienos, 7 – po rinkimų į Europos Parlamentą dienos, bet likus mažiau nei 18 mėnesių iki savivaldybių tarybų rinkimų dienos, laikytini R. Karbauskio politine reklama;

17.7. Darbo grupės nuomone, išskirtinio dėmesio vertos 5-o sezono serijos, kuriose rodoma LVŽS simbolika ar epizodai, galimai susiję su LVŽS kandidato Respublikos Prezidento rinkimuose Broniaus Ropės²¹ ir LVŽS rinkimų į Europos Parlamentą²² programomis (atkreiptinas dėmesys į tai, kad B. Ropės rinkimų programoje²³ nurodyta, kad ši programa yra bendra tiek Respublikos Prezidento, tiek Europos Parlamento rinkimams), arba epizodai, galimai susiję su LVŽS savivaldybių tarybų rinkimų programomis, jei jie rodyti likus mažiau nei 18 mėnesių iki savivaldybių tarybų rinkimų dienos:

17.7.1. 21-oje serijoje, maždaug nuo 3:37, rodomas epizodas, kuriame paštininkas Gardievtis kaimo žiniuoniui Rapolui atveža „rytinę spaudą“. Jiems kalbantis, maždaug 3:57–3:59, rodoma, kaip Gardievtis Rapolui įteikia laikraštį „Už žemę ir žmogų“, laikraščio viršelyje aiškiai matomas LVŽS logotipas. Vėliau, dar 3 kartus, maždaug 4:12–4:15, 4:19–4:22 ir 5:09–5:12, laikraštis „Už Žemę ir žmogų“ parodomas Rapolo rankose;

17.7.2. kadangi laikraštis „Už žemę ir žmogų“ yra specialus LVŽS leidinys, kuris kaip politinės reklamos gaminys buvo platintas ne tik Respublikos Prezidento rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą politinių kampanijų metu, bet ir po metų vykusios savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos metu, epizodas su laikraščiu „Už žemę ir žmogų“, ant kurio aiškiai matomas LVŽS logotipas, Darbo grupės nuomone, laikytinas LVŽS politine reklama;

17.7.3. 24-oje, 25-oje ir 27-oje serijose kalbama apie „Saugios kaimynystės“ idėją, kurios įgyvendinimą imasi organizuoti Genutė, paskatinta Pijaus, t. y. ji kalbasi su kaimo gyventojais, pasakoja apie tokios idėjos poreikį ir naudą, kviečia prisijungti prie idėjos įgyvendinimo.

Apie „Saugią kaimynystę“ kalbama savivaldybių tarybų rinkimų, t. y. praėjus metams po šių serijų rodymo, LVŽS programose, pvz.: LVŽS rinkimų programoje Vilniaus miesto savivaldybei²⁴ rašoma, kad *„LVŽS pasisako už Visuomenės saugumo stiprinimą, saugią kaimynystę ir nusikalstamumo prevenciją; išipareigoja skatinti kovą prieš nusikalstamumą didinančias socialines ydas“, „Skatinsime „saugios kaimynystės“ projektus. Kartu su policijos įstaigomis ir vietos*

²¹ Nuoroda internete: <http://old.rope2014.lt/>

²² Nuoroda internete: <http://www.vrk.lt/LVZS-programa>

²³ Nuoroda internete: <http://old.rope2014.lt/>

²⁴ Nuoroda internete: http://www.lvzs.lt/lt/images/stories/foto_turiniuj/kita_3/1674/Vilniaus_miesto_programa.docx

bendruomenėmis sudarysime tikslinius kiekvieno Miesto rajono nusikalstamumo prevencijos planus ir juos vykdysime“. Tačiau Darbo grupė nustatė, kad ši idėja buvo pristatoma ir anksčiau. 2013 m. spalio 29 d. kelių veikiančių „Saugios kaimynystės“ grupių iniciatyva įkurta „Saugios kaimynystės“ grupių asociacija²⁵. Šios asociacijos svetainėje skelbiama informacija, kad *„Paskata įkurti asociaciją tapo ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamo projekto „Programos „Saugi kaimynystė“ sukūrimas siekiant sustiprinti valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimą“ metu atliktas „Saugios kaimynystės“ tyrimas Vilniaus mieste.*

<...> Vieni svarbiausių „Saugios kaimynystės“ asociacijos uždavinių ir yra aktyviai įsitraukti į programos sklaidą, burti naujas „Saugios kaimynystės“ grupes, kaupiti „Saugios kaimynystės“ veiklos naudą įrodančią medžiagą, gerąją patirtį bei tapti kompetentingu policijos pagalbininku.

2014 m. kovo 31 d. „Saugios kaimynystės“ grupių asociacija pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, kuria įtvirtintas asociacijos ir departamento siekis koordinuoti bendrus Šalių veiksmus, organizuoti bendras prevencines priemones, diskusijas, pilietiškumo akcijas, susitikimus su gyventojais ir žiniasklaidos atstovais, motyvuoti gyventojus rūpintis saugios gyvenamosios aplinkos kūrimu“;

17.7.4. nors epizodai, susiję su „Saugios kaimynystės“ idėja, rodyti likus mažiau nei 18 mėnesių iki savivaldybių tarybų rinkimų dienos, o šių rinkimų LVŽS programoje Vilniaus miestui randamos nuostatos, taip pat susijusius su šia idėja, Darbo grupės nuomone, epizodai nelaikytini politine reklama, nes, kaip nurodyta šios išvados 17.7.3 papunktyje, „Saugios kaimynystės“ idėja gali būti siejama ne tik su LVŽS rinkimų programa, bet ir su anksčiau kitų organizacijų vykdytomis iniciatyvomis ir siekiu informuoti visuomenę aktualiais klausimais, be to, saugios aplinkos kūrimo įtraukiant bendruomenes siekis atsispindi ir kitų politinių partijų programose²⁶;

17.7.5. 39-oje serijoje, maždaug 3:15–5:10, Pijus su arbatinės vadovais bendruomenės vardu griežtu tonu kalba apie tai, kad arbatinėje negali būti pardavinėjamas alkoholis: *„Ne, kategoriškai ne. <...> Ne ir viskas. Jeigu mes čia pradėsime pardavinėti alkoholį, pamatysi – atsiras tokių, kurie neatsispirs pagundai ir ateis tokia diena, kai va čia va, prie staliukų, pradės nuo pat ryto užsiiminėti vietas. Dabar jau gėda girtam pro Naisius praeiti, taip turi ir pasilikti. Ir jeigu bendruomenė nusprendė, kad čia turi būti arbatinė, taip ir turi pasilikti“.* Po metų vykusių

²⁵ Nuoroda internete: http://vds000004.hosto.lt/safeplaces/?page_id=43, tikrinta 2018 m. gegužės 17 d.

²⁶ Nuorodos internete: <http://senas.tsajunga.lt/wp-content/uploads/2014/04/TS-LKD-naujas-planas-Lietuvai-bendras-programinis-dokumentas.pdf> ir <http://www.vrk.lt/documents/10180/590238/Traku+leidinys.pdf/ca16464a-9e15-4084-a216-cbbfbadebccc>

savivaldybių tarybų rinkimų LVŽS programoje Kauno miestui²⁷ yra nuostata: „*Sieksime, kad prekybos alkoholiu vietų steigimas būtų derinamas su vietos bendruomenėmis*“;

17.7.6. Darbo grupės nuomone, epizodai, susiję su prekybos alkoholiu arbatinėje klausimu į pirmą vietą iškeliant bendruomenės interesą, kurie rodyti likus mažiau nei 18 mėnesių iki savivaldybių tarybų rinkimų dienos, o šių rinkimų LVŽS programoje Kauno miestui randama nuostata, dėl prekybos alkoholiu vietų derinimo su bendruomene, laikytini LVŽS politine reklama, juolab, kad LVŽS laikraštyje Šiaulių rajonui (Nr. 2015/2), kuris savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos metu platintas kaip oficialus LVŽS politinės reklamos gaminys, panašiomis mintimis dalijasi ir LVŽS pirmininkas R. Karbauskis: „*Visi, buvę Naisiuose, turėjo galimybę pamatyti bendruomenės modelį, kuris gali ir turi būti panaudotas visoje Lietuvoje. Naisių mokykloje nė vienas vaikas nerūko ir nevartoja alkoholio, visi bendruomenės organizuojami renginiai vykdomi blaivioje aplinkoje. Sukurta tvarkinga, saugi aplinka. Ir tiems pokyčiams nėra būtinas Karbauskis – reikalingos bendros valdžios ir bendruomenių pastangos*“²⁸.

18. Serialo 6-as sezonas, kurį sudarė 80 serijų, rodytas nuo 2015 m. sausio 5 d. iki balandžio 23 d. per LRT televiziją. Pažymėtina, kad 2015 m. kovo 1 d. vyko savivaldybių tarybų rinkimai²⁹ (pakartotinis balsavimas – 2015 m. kovo 15 d.), taigi dalis šio sezono serijų (iki 38-os) buvo rodomos savivaldybių tarybų rinkimų politinės kampanijos metu (skaičiuojant iki 2015 m. kovo 15 d.).

19. Darbo grupė, peržiūrėjusi 2015 metais rodyto 6-o sezono serijas, nustatė, kad:

19.1. kiekvienos serijos pradžioje:

19.1.1. parodžius pagrindinių serialo veikėjų vardus ir juos vaidinančių aktorių vardus, pavardes, maždaug 3–4 sekundes tuo pačiu šriftu, kaip serialo veikėjų ir aktorių vardai, pavardės, rodomas užrašas „*Serialo mecenatas, scenarijaus autorius Ramūnas Karbauskis*“;

19.1.2. po užrašo „*Serialo mecenatas, scenarijaus autorius Ramūnas Karbauskis*“, prieš pradedant rodyti siužetą, rodomas serialo logotipas;

19.2. kiekvienos serijos pabaigoje:

19.2.1. po vaidinusių aktorių sąrašo, scenarijaus autorių, dialogų autorių, režisierių ir t. t. dėkojama UAB „Ūkininko patarėjas“, Agrokoncerno grupei, Bridų žemės ūkio bendrovei, UAB „Gintaro pasaulis“ (rodomi jų logotipai);

19.2.2. nurodyta, kad „*Serialo laikraštis „Ūkininko patarėjas*“;

19.2.3. reiškia speciali padėka Agrokoncerno grupei, Bridų žemės ūkio bendrovei, UAB „Gintaro pasaulis“ (rodomi užrašai);

²⁷ Nuoroda internete: http://www.lvzs.lt/lt/images/stories/foto_turiniuj/kita_3/1674/Kauno_miesto_programa.docx

²⁸ Nuoroda internete:

http://www.lvzs.lt/lt/images/stories/foto_turiniuj/kita_3/1650/LVZS_Siauliu_laikrastis_2015_vasaris_web.pdf

²⁹ 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2014 m. spalio 1 d.

19.2.4. titruose po vaidinusių aktorių sąrašo prie scenarijaus autorių nurodytas R. Karbauskis (6-ame sezone kartu su Edita Milaševičiūte);

19.2.5. po titrų statiniu tekstu išskirtiniu šriftu (geltonos spalvos kursyvas) rodomas užrašas „*Serialo mecenatas Ramūnas Karbauskis*“ (užrašas rodomas maždaug 3–4 sekundes, užrašo rodymo metu kita informacija nėra rodoma);

19.2.6. Darbo grupės nuomone:

19.2.6.1. kiekvienos 6-o sezono serijos pradžioje rodomas užrašas „*Serialo mecenatas, scenarijaus autorius Ramūnas Karbauskis*“, kaip ir 5-o sezono atveju, nelaikytinas politine reklama (plačiau šios išvados 17.6.1 papunktyje);

19.2.6.2. kiekvienos 6-o sezono serijos pradžioje rodomas serialo logotipas ir pabaigoje (titruose) rodoma informacija (su Agrokoncernu ir (ar) R. Karbauskiu susijusių įmonių, įskaitant UAB „Naisių vasara“ (t. y. ir serialo logotipą), logotipai, R. Karbauskio pavardės nurodymas prie serialo scenarijaus autorių, užrašas „*Serialo mecenatas Ramūnas Karbauskis*“), kaip ir 5-o sezono atveju, nelaikytina R. Karbauskio ir (ar) LVŽS politine reklama (plačiau šios išvados 17.6.2 papunktyje);

19.3. 17–28-os serijų pradžioje 5 sekundes rodomas tarpas su projekto „Mažosios Lietuvos kultūros sostinės“ logotipu (saldainis „Gaidelis“ ir projekto pavadinimas „Mažosios Lietuvos kultūros sostinės“ didžiosiomis raidėmis), po logotipu – užrašas „*Naisiai 2015*“ ir interneto svetainės adresas www.mazojikultura.lt; po to 10 sekundžių rodomas tarpas su Naisių vasaros radijo logotipu (logotipas su gandro simboliu, panašiu į tą, kuris vaizduojamas serialo logotipe), šalia logotipo – užrašas „*Naisių vasaros radijas*“ ir interneto svetainės adresas www.naisiuvasara.lt/radijas;

19.3.1. Darbo grupės nuomone, tarpai su projekto „Mažosios Lietuvos kultūros sostinės“, Naisių vasaros radijo logotipais ir šalia jų esančiais užrašais, nelaikytini R. Karbauskio ir (ar) LVŽS politine reklama, nes reklamuojami minėtas projektas ir radijas, o ne R. Karbauskis ir (ar) LVŽS;

19.4. išskirtinos 6-o sezono serijos, kuriose rodoma LVŽS simbolika:

19.4.1. 48-oje serijoje (rodyta 2015 metų kovo mėnesį, po savivaldybių tarybų rinkimų pakartotinio balsavimo dienos), maždaug 1:14–1:21, fone matomas traktorius, ant kurio lango užklijuotas LVŽS lipdukas;

19.4.2. Darbo grupės nuomone, šis epizodas nelaikytinas politine reklama, nes aptariamasis lipdukas matosi neryškiai (nepagrindiniame plane, nedidelis), parodytas trumpai, todėl darytina prielaida, kad lipdukas į kadrą pateko atsitiktinai ir galėjo būti pastebėtas ir atpažintas tik itin atidaus žiūrovo. Be to, šis epizodas rodytas likus daugiau nei 18 mėnesių iki Seimo rinkimų dienos;

19.4.3. kelete kitų, likus mažiau nei 18 mėnesių iki Seimo rinkimų dienos rodytų serijų, veiksmui vykstant radijo studijoje, kurioje buvo montuojamas filmas apie Naisius, 29 kartus po 1–

7 sekundes, ant radijo studijos sienos, rodytas 2014 metų „Žaliojo valstiečio kalendorius“ su LVŽS logotipu: 76-oje serijoje (rodyta 2015 m. balandžio 21 d.), maždaug 7:41–7:44 ir 7:52–7:55, 77-oje serijoje, maždaug 2:15–2:19, 2:46–2:48, 3:05–3:07, 3:13–3:19, 4:50–4:51, 5:07–5:09, 5:28–5:31, 5:44–5:49, 5:54–5:57, 6:04–6:09, 6:25–6:30, 6:45–6:48, 7:01–7:08, 13:48–13:52, 19:30–19:34, 78-oje serijoje, maždaug 2:35–2:40, 9:37–9:41, 9:46–9:49, 9:53–9:55, 10:00–10:02, 10:09–10:11, 10:14–10:18, 10:27–10:30, 10:35–10:39, 10:45–10:51, 10:56–11:00, 79-oje serijoje, maždaug 7:42–7:43.

Pagal LVŽS interneto svetainėje paskelbtą informaciją, „Žalieji valstiečio kalendoriai“ buvo dalijami kartu su reklaminiu LVŽS laikraščiu „Už žemę ir žmogų“: *„Pagaliau pasirodė LVŽS laikraštukas UŽ ŽEMĘ IR ŽMOGŲ. Jame vaizdžiai pristatyta mūsų pozicija dėl Euro, argumentai kaip atsikirsti politiniams oponentams dėl žemės pardavimo užsieniečiams, naujų Sąjungos narių ir skyrių pristatymas, LVŽS kandidato į Prezidentus Bronio Ropės interviu, išsamiai nušviečiant jo poziciją daugeliu vidaus ir užsienio politikos <...> Kartu su laikraščiu gausite naują sieninį 2014 metų žaliąjį valstiečių kalendoriuką“³⁰ ;*

19.4.4. Darbo grupės nuomone, epizodai, kurių rodymo metu fone matomas „Žaliojo valstiečio kalendorius“ su LVŽS logotipu, atsižvelgiant į tai, kad buvo parodyta 29 kartus, ir į tai, kad šie epizodai buvo rodyti likus mažiau nei 18 mėnesių iki Seimo rinkimų dienos, laikytini LVŽS politine reklama;

19.5. kelete serijų (rodytų 2015 metų kovo mėnesį, tarp pirmo ir antro savivaldybių tarybų rinkimų turų) rodoma apie skalūnų paiešką: 32-oje serijoje, maždaug 16:58–17:53, rodoma, kaip Naisiuose archeologinius kasinėjimus atliekantys studentai ateina pas Pijų pranešti, kad sužinojo, kokių tikslu Gediminas iš naisiškių supirkinėja žemes – kad skalūninių dujų kompanija tose žemėse galėtų pradėti dujų žvalgymus; 33-ioje serijoje, maždaug 0:45–2:40, Algimantas (Pijaus tėvas) su Vaciu sužino, kad Anelė ruošiasi savo žemes parduoti Gediminui, kuris kartu su verslo partneriu iš JAV žada jas panaudoti skalūninių dujų žvalgymams ir gavybai, Algimantas su Vaciu spėja atvažiuoti pas notarę ir nutraukti pardavimo–pirkimo sandorį, notarės kabinete Algimantas bando išaiškinti Gediminui apie galimas grėsmes: *„Nu dabar aišku, kodėl Gediminas slėpė, kam jis tą žemę perka. Kaip tau ne gėda? Kaip tu galėjai tai skalūnų dujų išgavimo įmonei pažadėti mūsų žemes šalia Naisių? Skalūninės dujos yra tokios gamtinės dujos, slypi giliai po žeme ir gaunamos tas skalūnines uolienas ardant. <...> Susmukt žemė gal ir nesusmuks, tačiau toli gražu ne visi pritaria tai skalūninių uolienų ardymo hidraulinei skaldymo teorijai. Daugelis šalių yra uždraudę, pavyzdžiui, Prancūzija. <...> Gediminai, tokį svarbų reikalą reikia aptarti su bendruomene, tai yra ne tavo vieno reikalas“*; toje pačioje – 33-ioje – serijoje, maždaug 13:45–14:30 ir 17:15–17:31,

³⁰ Nuoroda internete: http://www.lvzs.lt/lt/index.php?option=com_content&view=article&id=1431:laikratis-qu-em-ir-mogq--aliasis-kalendorius-dovan&catid=5:tituliniam&Itemid=38#.Ww5l2-7RCM8

Pijus ir Rapolas, kaip Naisių bendruomenės atstovai, ateina pasišnekėti su Gedimino verslo partneriu iš JAV, su kuriuo žemėse šalia Naisių ruošiasi išgauti skalūnines dujas, Pijus jam sako: „*Supraskite, mūsų bendruomenė yra labai stipri <...> ir, jeigu kas nors pasakys, kad bendruomenės interesai ir aplinkosauginiai klausimai yra mažiau svarbūs negu kažkieno privatūs interesai, labai suklysit*“; 34-oje serijoje, maždaug 21:25–22:28, Gediminas ateina pasikalbėti su Pijumi dėl skalūnų projekto ir gauti jo pritarimą, Pijui atsakius, kad dėl šio klausimo turi spręsti visa bendruomenė, Pijus sutinka su Gedimino pasiūlymu sušaukti bendruomenės susirinkimą; 35-oje serijoje, maždaug 5:40–7:30, Gediminas ateina į bendruomenės susitikimą dėl skalūnų projekto pakviesti kunigą, pasakoja jam apie projektą; toje pačioje – 35-oje – serijoje, maždaug 10:35–12:20, Gediminas užsina pas Anele į svečius pabandyti iš naujo įtikinti parduoti žemę ir paprašyti, kad pakalbėtų su Naisių gyventojais dėl pritarimo skalūnų projektui; 35-oje serijoje, maždaug 14:50–15:10, Pijus ateina padėkoti studentams už tai, kad pranešė apie Gedimino planus dėl skalūnų.

Taigi 6-o sezono serijose, kaip ir Respublikos Prezidento rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą LVŽS rinkimų programoje, buvo pasisakoma apie skalūnus, pvz.: „*Lietuva turi siekti privalomo poveikio aplinkai skalūnų dujų tyrimo, žvalgybos ir gavybos projektams Europos Sąjungoje. Būtina nutraukti dabartinėmis technologijomis ir koncesijų sąlygomis grįstus gavybos konkursus Lietuvoje. Pritariame skalūnų dujų tyrimams ir bandymams, kurie privalo būti atskirti nuo gavybos ir atliekami griežtai laikantis aplinkosaugos reikalavimų. Svarstyti valstybinės skalūnų dujų įmonės steigimo klausimą*“;

19.6. Darbo grupės nuomone, atsižvelgiant į serijų, kuriose buvo rodomi epizodai, susiję su skalūnų dujomis, rodymo datą, t. y. į tai, kad šios serijos rodytos 2015 metais, t. y. praėjus beveik metams po Respublikos Prezidento rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą, į kurių LVŽS programos buvo įtraukta nuostata dėl skalūnų, vykstant savivaldybių tarybų rinkimams, kurių LVŽS programoje, kaip ir Seimo rinkimų LVŽS programoje, nebebuvo kalbama apie skalūnų žvalgybą, gavybą ir pan., šie epizodai nelaikytini LVŽS politine reklama;

19.7. kelete serijų (rodytų 2015 metų vasario–balandžio mėn.) kalbama apie greituosius kreditus ir paskolas (4 serijos rodytos likus daugiau nei 18 mėnesių iki Seimo rinkimų dienos, 2 – likus mažiau nei 18 mėnesių):

19.7.1. likus mažiau nei 18 mėnesių iki Seimo rinkimų dienos: 1) 78-oje serijoje, maždaug 8:05–8:32 Gediminas žmonai prisipažįsta, kad „*Tie greitieji kreditai jau mane buvo, žinai, taip užspaudę: ir skambino, ir gąsdino, grasino net <...>. Nu taip, reikia bankams tuos pinigus atsiimt, bet, kai pagalvoji... jau galvojau – virvė ant kaklo, tikrai*“; 2) 79-oje serijoje, maždaug 16:23–16:53, pas Gediminą atėjęs antstolis praneša, kad dėl greitųjų kreditų paskolų areštuojuama jo parduotuvė, Gediminas stebisi, kad „*už tokią mažą sumelę visą parduotuvę atima?*“.

Kitais metais po šių serijų rodymo vykusių Seimo rinkimų LVŽS programoje yra nuostata „*Ribosime greitųjų kreditų paslaugų teikimą, kurios yra žalingos gyventojams, skatina neatsakingą vartojimą bei savo esme yra finansinis lupikavimas*“, tačiau pagal visuomenės informavimo priemonėse randamą informaciją poreikis griežtinti greitųjų kreditų taisykles atsirado daug anksčiau (Lietuvos bankas dar 2013 metais pateikė siūlymus, kaip siekiant atsakingo skolinimo tobulinti Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymą³¹), o 2015 metais Lietuvos Respublikos Seime svarstytas Vartojimo kredito įstatymo pataisas, sugriežtinusias greitųjų kreditų taisykles, palaikė dauguma Lietuvos Respublikos Seimo narių ir skirtingos politinės partijos;³²

19.7.2. Darbo grupės nuomone, nepaisant to, kad 2 iš 6 epizodų, susijusių su greitaisiais kreditais, rodyti likus mažiau nei 18 mėnesių iki Seimo rinkimų dienos, o šių rinkimų LVŽS programoje randama nuostata dėl greitųjų kreditų ribojimo, šie epizodai nelaikytini LVŽS politine reklama, nes epizodų apie greitųjų kreditų žalą įtraukimas į 2015 metais rodyto 6-o sezono serijas sietinas ne tik su LVŽS rinkimų programa, bet ir su aktualumu visuomenei, kurį patvirtina tai, kad nurodytos problematikos svarbą ir sprendimų paiešką dar 2013 metais pradėjo Lietuvos bankas, o tam pritarė ne tik LVŽS, bet ir kitos politinės partijos. Be to, šiuose serialo epizoduose nekalbama apie problemos sprendimo būdus.

20. Serialo 7-as sezonas, pavadinimu „Naisių vasara. Sugrįžimas“, kurį sudarė 86 serijos, buvo rodomas nuo 2016 m. liepos 4 d. iki gruodžio 1 d. per TV3 televiziją. Pažymėtina, kad 2016 m. spalio 9 d. vyko Seimo rinkimai³³ (pakartotinis balsavimas – 2016 m. spalio 23 d.), taigi dalis šio sezono serijų (iki 64-os) buvo rodomos Seimo rinkimų politinės kampanijos metu (skaičiuojant iki 2016 m. spalio 23 d.).

21. Peržiūrėjus 2016 metais rodyto 7-o sezono serijas, nustatyta, kad:

21.1. kiekvienos serijos pradžioje, prieš pradėdant rodyti siužetą, parodomas serialo logotipas;

21.2. kiekvienos serijos pabaigoje titruose kaip scenarijaus autorė nurodyta Marta Betoldi, scenaristai – Sebastian Pajoni, Marcelo Cabrera, Gaston Cerana, Juan C. Mastrangelo, Gabriel Mesa, Santiago Caroli ir Laura Farhi, scenarijų adaptavo Giedrė Liubamirskienė, serialas sukurtas pagal Carolina Aguirre „CIEGA A CITAS“, originalus formatas priklauso Dori Media International GmbH;

21.3. Darbo grupė atkreipia dėmesį į tai, kad šios išvados 5.1 ir 5.2.1 papunkčiuose nurodyti 2018 m. vasario 2 d. gauto pranešimo (registracijos Nr. 1-209 (7.9) autoriaus teiginiai, kad

³¹ Nuoroda internete: <http://www.lb.lt/lt/naujienos/lietuvos-bankas-istatymu-nesugrieztinus-reguliavimo-problemu-mastas-greituju-kreditu-rinkoje-tik-dides>

³² 2015 m. lapkričio 5 d. naujienų portalo www.vz.lt publikacija „Seimas sugriežtino greitųjų kreditų taisykles, palūkanas apribojo dvigubai“, nuoroda internete: <https://www.vz.lt/sektoariai/bankai-draudimas/2015/11/05/seimas-sugrieztino-greituju-kreditu-taisykles-palukanas-apribojo-dvigubai#ixzz5HqlgtTB>

³³ Seimo rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2016 m. balandžio 9 d.

kiekvienoje 7-o sezono serijoje R. Karbauskis buvo pristatomas kaip serialo scenarijaus autorius ir mecenatas ir kad tarp rėmėjų buvo rodomas Agrokoncerno grupės logotipas, nepasitvirtino;

21.4. lyginant su ankstesnių – 5-o ir 6-o – sezonų serijų pradžioje ir pabaigoje rodyta informacija, 7-o sezono serijose nebuvo rodyta informacija, susijusi su R. Karbauskiu ir Agrokoncerno grupe (išskyrus UAB „Naisių vasara“ (t. y. ir serialo) logotipą, kiekvienos serijos pradžioje). Taigi, Darbo grupės nuomone, 7-o sezono serijų pradžioje ir pabaigoje (titruose) nebuvo rodyta informacija, kurią būtų galima laikyti R. Karbauskio ir (ar) LVŽS politine reklama;

21.5. iš 7-o sezono serijų išskirtini šie su Seimo rinkimų LVŽS programos nuostatomis apie priklausomybę nuo alkoholio galimai susiję epizodai (13 epizodų, rodytų serijose iki Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo dienos; 2 epizodai, rodyti po pakartotinio balsavimo dienos):

21.5.1. iki Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo dienos: 1) 4-oje serijoje, maždaug 7:47–8:28, Genutė ir Rapolas kalba apie Giedriaus problemą dėl alkoholio: Rapolas pastebi, kad Giedrius *„Tai ir geria žymiai daugiau negu anksčiau“*, Genutė: *„Ir kas svarbiausia – tai kad niekas nepadeda: nei čia kokie gydymai, nei kalbos – niekas. Aš nežinau, man tiesiog jau rankos svyra. Nežinau... kai sūnus šitaip save žudo“*; 2) toje pačioje – 4-oje – serijoje, maždaug 14:50–15:03, laikraščio redaktorė savo žurnalistei paveda atlikti tyrimą apie alkoholizmo problemas: kur kreiptis, apie psichologų ir medikų pagalbą, statistiką, o maždaug 15:50–16:40, Jurga Dianai sako, kad šis tyrimas labai svarbus, ir Diana daug kam padėtų parašiusi straipsnį apie alkoholizmą, pataria Dianai pasikalbėti su Rapolu, nes *„Giedrius, taigi alkoholikas jis ten, Genutė vargsta su juo labai“*; 3) kitoje – 5-oje – serijoje, maždaug 4:50–6:35, Diana ateina pas Rapolą paprašyti pagalbos atliekant tyrimą: *„Redakcijoje gavau labai svarbią užduotį – parašyti straipsnį apie alkoholizmą, ir tai Lietuvai yra tikrai labai aktuali tema, nesinori jo taip atmestina, bekaip, parašyti. Bėda ta, kad aš nelabai gaudausi. Nors daugelis su tuo susiję, niekas kalbėt nenori. Tai labai jautru, ar ne? Ir aš žinau, kad jūs turit problemų taip pat dėl Giedriaus“*, Rapolas: *„<...> Tu supranti... po to gydymo Giedrius grįžo visiškai prislėgtas, nesijaučia jokio poveikio, nežinau, ką ir daryt“*; 4) 13-oje – serijoje, maždaug 10:00–10:40, Pijus iš bendrovės teritorijos išvaro Giedrių, kuris atėjo išgėręs: *„Pats, matau, neblaivus. Nelabai norėčiau, kad čia būtum. <...> Giedriau, tu žinai, kad bendrovės kieme neblaiviam būti negalima. Dėl tavo paties saugumo: pats susižeisi ir kitus sužeisi“*; 5) taip pat 13-oje serijoje, maždaug 15:00–19:10, Genutė užsina pas socialinę darbuotoją ir papasakoja apie „geriantį“ vyrą (Rapolą), socialinė darbuotoja giria Genutę, kad išdrįso kreiptis pagalbos, ir prižada tą pačią dieną atvykti pakalbėti su jos vyru, kai atvyksta – Rapolas vėl vaidina geriantį bei neigia turintis problemų su alkoholiu; 6) 14-oje serijoje, maždaug 01:25–04:20, Diana dėl jos tyrimo apie alkoholizmą ateina pasikalbėti pas Rapolą, Rapolas nuramina Dianą, kad tik apsimeta geriančiu, papasakoja apie jį aplankiusią socialinę darbuotoją: *„Tie socialiniai darbuotojai beveik visai neišmano, kaip padėti geriančiam. Jie tiktai galvoja, kad ateis pas geriantį ir prašys jo negerti. Tai*

ar čia gi pagalba?"; 7) 15-oje serijoje, maždaug 02:02–02:12, Oksana (laikraščio redaktorė), įvertinusi Dianos parengtą straipsnį, konstatuoja, kad „<...> socialiniai darbuotojai yra bejėgiai padėti alkoholikų aplinkai. Čia visa sistema, žinok, Lietuvoje stringa"; 8) 18-oje serijoje, maždaug 1:18–4:06, Genutė atvyksta pasikonsultuoti su gydytoju dėl „geriančio“ vyro, aptaria kodavimo galimybę, o grįžusi su Rapolu ir Diana aptarinėja tolesnę jų plano eigą: kad reikia pereiti prie psichologinės pagalbos geriančiajam; 9) 20-oje serijoje, maždaug 01:20–4:02, pas Rapolą namuose vėl lankosi socialinė darbuotoja, teiraujasi Genutės, ar Rapolas nėra agresyvus, juk „Kuo žmogus daugiau geria, tai tikėtis iš jo moralės ir geraširdiškumo yra tiesiog neprotinga. Supraskit - alkoholis naikina viską, kas jame yra gero"; 10) vėliau toje pačioje – 20-oje – serijoje, maždaug 5:10–7:30, apie planą kalbasi Genutė ir kunigas, Genutė mato problemą, kad „Žmogus yra užkoduojamas ir paliekamas visiškai vienas, su buvusiom jo mintim, su tais pačiais jausmais ir niekas jam nepagelbsti, taigi jam reikalinga psichologo pagalba“, „Aš, kaip motina, turinti savo alkoholiką sūnų, negaliu būti kitos nuomonės, kaip tik tai, kad privalu daryti viską, kas jam gali padėti"; 11) 25-oje serijoje, maždaug 8:40–10:00, iš savivaldybės grįžusi Genutė kalbasi su Rapolu: „Nu aš užėjau į tą savivaldybę, žmonių daug, žinok, kol priėjau... <...> Bandžiau paaiškinti, kad aš atėjau paklausti „Gal yra kokios nors pagalbos, kad tu geri“, na tai prasidėjo ilgiausios kalbos, kad šiuo metu nėra tam pinigų, vienu žodžiu, kad čia yra šeimos problema ir iš viso, kad aš juos ten veltui gaišinu. <...> Paverkė, kad neturi šiuo metu pinigų ir kad geriausia būtų, kad aš atseit kreipčiausi privačiai pas gydytojus“, Rapolas išklausęs Genutę konstatuoja, kad „Visos sąlygos žmogui prasigerti ir jokių išblaivyti"; 12) 29-oje serijoje, maždaug 1:37–2:15, Rapolas pasakoja Pijui: „Tu įsivaizduoji, kokios eilės pas tuos psichologus, net pas privatų psichologą. Pats susimoki, ir turi laukti, laukti. Lauki, lauki, kol vėl pradedi gerti. <...> Kas iš tų programų, taigi jos tik taip yra sugalvotos, iš jų jokios naudos. 30 lovų ant viso miesto. Tai gerai, paguldys tave mėnesiui, pagulėsi, bet paskui išleidžia be jokio pasiruošimo, be nieko. Ta pati aplinka, tie patys žmonės, tos pačio mintys ir žmogus vėl stveriasi butelio"; 13) 32-oje serijoje, maždaug 16:22–17:38, Genutė pasakoja Pijui, kad bando su Rapolu patekti į ligoninę, bet labai ilgos, 2–3 mėnesių eilės, reaguodamas Pijus sako: „Žinai, Genute, kur yra problema? Ne žmoguje, o sistemoje. Žmogus nori pasveikti, deda pastangas, kad pagytų, bet su kuo jis susiduria? Eilės, taisyklės, Čia sistemoje problema, ir ja reikia pasidomėti“, Genutė dėkoja Pijui, kuris atsako: „Jeigu reikės kokios pagalbos, būtinai sakyk, netgi privalai tai daryti. Aš kuo galėsiu, tuo padėsiu“, Genutė vėl dėkoja, sako, kad Pijus labai geras;

21.5.2. po Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo dienos: 1) 74-oje serijoje, maždaug 13:48–14:15 Giedrius nori išgerti, bet, kai iš dukros išgirsta, kad ši su tėčiu jaučiasi kaip tikroje šeimoje, persigalvoja ir susilaiko neišgėręs; 2) 86-oje serijoje, maždaug 3:37–5:50, Giedrius randamas su alkoholio buteliu, bet negeria;

21.5.3. Seimo rinkimų LVŽS programos 1.3 skyriuje „Rūpestinga sveikatos apsauga“ rašoma, kad „*Esame tarp daugiausiai besišudančių ir itin daug alkoholio suvartojančių šalių*“. Šio skyriaus 1.3.3 poskyryje „Veiksminga kova su žalingais įpročiais, pagalba nukentėjusiems“ rašoma: „*Priklausomybės ligų gydymas itin aktualus, tačiau šiandien nepakankamai prieinamas. <...> Siekdami ištaisyti visuomenės švietimo ir žalingų įpročių prevencijos praktikos esamus trūkumus:*

a) *Formuosime pagalbos priklausomiems bei norintiems atsisakyti žalingų įpročių asmenims sistemą. Ji apims ankstyvą nustatymą ir minimalias intervencijas pirminės sveikatos priežiūros grandyje, konsultacinių paslaugų plėtrą psichikos sveikatos centruose, priklausomybių konsultantų plėtrą regionuose, efektyvią ir mokslu pagrįstą pagalbą priklausomybės ligų centruose, priklausomybių gydymo paslaugų ir medikamentų kompensavimą, geresnį probacijos mechanizmo išnaudojimą gydymui, telefoninės pagalbos liniją psichologinę ir psichoterapinę pagalbą, ir kt.;*

b) *Skatinsime visuomenės supratingumą apie alkoholio, tabako, azartinių lošimų sąlygojamą žalą*“ ir pan.;

21.5.4. Darbo grupės nuomone, 13 epizodų (aprašytų šios išvados 21.5.1 papunktyje), susijusių su priklausomybės nuo alkoholio klausimu, kurie rodyti iki Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo dienos (po pakartotinio balsavimo dienos rodyti tik 2 epizodai, aprašyti šios išvados 21.5.2 papunktyje), laikytini LVŽS politine reklama, nes šių rinkimų LVŽS programoje randamos panašios nuostatos, be to, kova su girtavimu laikytina vienu iš kertinių LVŽS įvaizdžio Seimo rinkimuose komponentų;

21.6. iš 7-o sezono serijų, Darbo grupės manymu, išskirtinio dėmesio verti 9 su Seimo rinkimų LVŽS programos nuostatomis apie priklausomybę nuo azartinių žaidimų galimai susiję epizodai (visi epizodai rodyti serijose iki Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo dienos):

21.6.1. 1) 27-oje serijoje, maždaug 12:55–14:05, rodoma, kaip Pijus pykstasi su Kaziu, kuris paėmė paskolą namui įsigyti, bet namą pralošė: „*Jokio namo nėra. Paskola yra, namo nėra. <...> Aš pralošiau, pralošiau savo ir Jurgos namus*“, tai išgirdęs Pijus susiima už galvos sakydamas: „*O Dieve, Jėzus Marija...Kazį, kada tu pradėjai lošti? <...> Neįtikėtina... Kam, kam tu į tai įsivėlei? Kazį, tu suvoki, kad tau reikia pagalbos? <...> Tu privalai nustoti lošti*“; 2) 29-oje serijoje, maždaug 1:10–1:32, Rapolas dėl Kazio lošimo pas jį atėjusiam pasikalbėti Pijui sako, kad „*Lošimas – tai tokia pati priklausomybė, kaip ir visos kitos. Čia žmogus pats turi norėti, savo noru eiti. Draudimas juk niekuo nepadės, per prievartą nieko nepasieksi*“; 3) toje pačioje – 29-oje – serijoje, maždaug 16:10–16:35, Giedrius papasakoja Jurgai apie Kazio problemą: „*Tai kad Kazys prasišo. <...> Dėl ko iš namo išsikraustėt? Dėl skolų? <...> Buvau pas vieną miestietį, <...> jis kazino dirba, sakė, Kazys užstatė namą, bet pinigų vis tiek trūksta*“; 4) 30-oje serijoje, maždaug 5:20–5:58 Pijus pataria Kaziui kreiptis pagalbos dėl lošimo, pasisiūlo padėti grąžinti skolas: „*Kai nustosi savęs gailėtis, kreipkis pagalbos dėl lošimo. <...> Daug skolingas? <...> Aš tau paskolinsiu, gerai?*

Geriau jau būk skolingas man, bet ne jiems. <...> Rytoj po darbo nuvažiuosim į banką, aš nuimsiu pinigų, nuvešim kartu ir atiduosim“, Kazys nuoširdžiai dėkoja Pijui; 5) 31-oje serijoje, maždaug 9:19–10:23, Pijus prie kazino susipyksta su iš ten išėjusiu ir skolintus pinigus grąžinusiu Kaziu: „Maniau skolingas 500, atidavei visą 1000“. <...> Tau taip patinka griauti savo gyvenimą? <...> Aš noriu draugą, o ne pinigus susigrąžinti, supranti? Aš negaliu tau padėti, Kazy, kol nematai problemos. <...> Aš nežinau, gal aš ir negerai darau, bet aš nenoriu daryti meškos paslaugos, kol tu nesuprasi, kad turi problemų. Aš turiu palikti tave vieną, kad suvoktum, ką prarandi“; 6) 35-oje serijoje, maždaug 1:16–1:50, Rapolas atlydi Kazį pas savo psichologę, maždaug 3:13–3:33, vietoj to, kad nueitų pas psichologę, Kazys bando prasimanyti pinigų, tačiau apie tai sužino Rapolas, maždaug 4:26–4:58, Rapolas su Pijumi bando įtikinti Kazį gydytis; 7) 39-oje serijoje, maždaug 16:25–16:42, Pijus, atvežęs Kazį pas psichologą, laukia, kol jis baigs, Kazys dėkoja Pijui už pagalbą; 8) 48-oje serijoje, maždaug 4:33–4:45, Kazys Dianai pasakoja, kad lankymasis pas psichologus padeda, jis nebelošia; 9) 50-oje serijoje, maždaug 2:50–3:05, Jurga savo močiutei džiaugiasi dėl Kazio: kad jis nebelošia, įsigijo radijo studiją, susitaupo pinigų;

21.6.2. Seimo rinkimų LVŽS programos 1.3 skyriaus „Rūpestinga sveikatos apsauga“ 1.3.3 poskyryje „Veiksminga kova su žalingais įpročiais, pagalba nukentėjusiems“ *kaip atskira sritis išskirti azartiniai lošimai, šiame LVŽS rinkimų programos poskyryje rašoma: „Esminiu mūsų siūlomos azartinių lošimų kontrolės politikos siekiu įvardijame tikslą pasiekti, jog <...> azartiniai lošimai visiems visuomenės nariams taptų kiek galima mažiau patrauklūs“.*

21.6.3. Darbo grupės nuomone, epizodai, susiję su priklausomybės nuo azartinių lošimų žala, kurie rodyti iki Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo dienos, iš viso 9 epizodų (aprašyti šios išvados 21.6.1 papunktyje), laikytini LVŽS politine reklama, nes šių rinkimų LVŽS programoje – vienintelėje iš parlamentinių politinių partijų programų – taip pat keliamas priklausomybės nuo azartinių lošimų daromos žalos klausimas.

22. Vertinant atskirus serialo epizodus, dėl kai kurių iš jų, pavyzdžiui, 5-o ir 6-o sezonų kiekvienos serijos pradžioje rodyto užrašo „Serialo mecenatas, scenarijaus autorius Ramūnas Karbauskis“ ar 6-ame sezone rodytų epizodų apie skalūnų dujas, Darbo grupės narių nuomonė išsiskyrė. Išklausius visus argumentus, sprendimai dėl šioje išvadoje pateikto vertinimo priimti Darbo grupės narių balsų dauguma.

23. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, Darbo grupės nuomone, politinė reklama laikytini šie epizodai:

23.1. 5-ame (rodytas 2014 metais) sezone, kurio bendra 85 serijų trukmė yra ne mažiau kaip 30 valandų 9 minutės 5 sekundės (trumpiausia serija - 21 minutė 17 sekundžių) ir ne daugiau kaip 34 valandos 1 minutė 25 sekundės (ilgiausia serija – 24 minutės 1 sekundė):

23.1.1. 1–13-oje ir 78–85-oje serijų (iš viso 21-oje serijoje) pabaigoje rodyti maždaug 5 sekundžių tarpai su R. Karbauskiu, kuris kviečia aplankyti Naisius (šios išvados 17.6.3 papunktis, iš viso 105 sekundės);

23.1.2. 21-oje serijoje rodytas epizodas, kuriame, maždaug 3:57–3:59, 4:12–4:15, 4:19–4:22 ir 5:09–5:12, paštininkas įteikia Rapolui laikraštį „Už žemę ir žmogų“ (viršelyje aiškiai matosi LVŽS logotipas) (šios išvados 17.7.1 papunktis, iš viso 15 sekundžių);

23.1.3. 39-oje serijoje, maždaug 3:15–5:10, rodytas epizodas, kuriame Pijus, kalbėdamas bendruomenės vardu, uždraudžia arbatinėje prekiauti alkoholiu (šios išvados 17.7.5 papunktis, iš viso 116 sekundžių);

23.1.4. iš viso 236 sekundės arba nuo 0,19 iki 0,22 proc. visos 5-o sezono trukmės;

23.2. 6-ame (rodytas 2015 metais) sezone, kurio bendra 80 serijų trukmė yra ne mažiau kaip 27 valandos 22 minutės 40 sekundžių (trumpiausia serija - 20 minučių 32 sekundės) ir ne daugiau kaip 33 valandos 41 minutė 20 sekundžių (ilgiausia serija – 25 minutės 16 sekundžių):

23.2.1. epizodai, kurių rodymo metu fone buvo matomas „Žaliasis valstiečio kalendorius“ su LVŽS logotipu: 76-oje serijoje, maždaug 7:41–7:44 ir 7:52–7:55, 77-oje serijoje, maždaug 2:15–2:19, 2:46–2:48, 3:05–3:07, 3:13–3:19, 4:50–4:51, 5:07–5:09, 5:28–5:31, 5:44–5:49, 5:54–5:57, 6:04–6:09, 6:25–6:30, 6:45–6:48, 7:01–7:08, 13:48–13:52, 19:30–19:34, 78-oje serijoje, maždaug 2:35–2:40, 9:37–9:41, 9:46–9:49, 9:53–9:55, 10:00–10:02, 10:09–10:11, 10:14–10:18, 10:27–10:30, 10:35–10:39, 10:45–10:51, 10:56–11:00, 79-oje serijoje, maždaug 7:42–7:43 (šios išvados 19.4.3 papunktis, iš viso 102 sekundės);

23.2.2. iš viso 131 sekundė arba nuo 0,11 iki 0,13 proc. visos 6-o sezono trukmės;

23.3. 7-ame (rodytas 2016 metais) sezone, kurio bendra 86 serijų trukmė yra ne mažiau kaip 27 valandos 14 minučių (trumpiausia serija - 19 minučių) ir ne daugiau kaip 29 valandos 8 minutės 40 sekundžių (ilgiausia serija – 20 minučių 20 sekundžių):

23.3.1. su priklausomybės nuo alkoholio klausimu susiję epizodai (iš viso 13), kurie rodyti iki Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo dienos: 1) 4-oje serijoje, maždaug 7:47–8:28; 2) 4-oje serijoje, maždaug 14:50–15:03 ir 15:50–16:40; 3) 5-oje serijoje, maždaug 4:50–6:35; 4) 13-oje serijoje, maždaug 10:00–10:40; 5) 13-oje serijoje, maždaug 15:00–19:10; 6) 14-oje serijoje, maždaug 01:25–04:20; 7) 15-oje serijoje, maždaug 02:02–02:12; 8) 18-oje serijoje, maždaug 1:18–4:06; 9) 20-oje serijoje, maždaug 01:20–4:02; 10) 20-oje serijoje, maždaug 5:10–7:30; 11) 25-oje serijoje, maždaug 8:40–10:00; 12) 29-oje serijoje, maždaug 1:37–2:15; 13) 32-oje serijoje, maždaug 16:22–17:38 (šios išvados 21.5.1 papunktis, iš viso 1 362 sekundės);

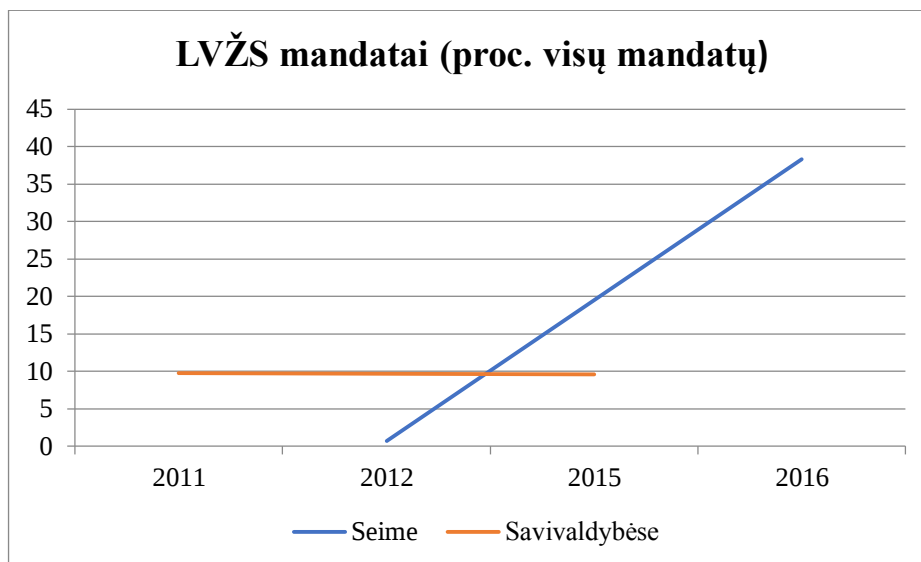
23.3.2. su priklausomybės nuo azartinių lošimų klausimu susiję epizodai (iš viso 9), kurie rodyti iki Seimo rinkimų pakartotinio balsavimo dienos: 1) 27-oje serijoje, maždaug 12:55–14:05; 2) 29-oje serijoje, maždaug 1:10–1:32; 3) 29-oje serijoje, maždaug 16:10–16:35; 4) 30-oje serijoje,

maždaug 5:20–5:58; 5) 31-oje serijoje, maždaug 9:19–10:23; 6) 35-oje serijoje, maždaug 1:16–1:50, 3:13–3:33 ir 4:26–4:58; 7) 39-oje serijoje, maždaug 16:25–16:42; 8) 48-oje serijoje, maždaug 4:33–4:45; 9) 50-oje serijoje, maždaug 2:50–3:05 (šios išvados 21.6.1, iš viso 360 sekundžių);

23.3.3. iš viso 1 722 sekundės arba nuo 1,64 iki 1,76 proc. visos 7-o sezono trukmės.

24. Darbo grupė, pripažindama, kad serialo 5–7-ame sezonuose (rodytuose 2014–2016 metais) rodyti atskiri epizodai yra R. Karbauskio ir (ar) LVŽS politinė reklama, kad ši politinė reklama buvo skleidžiama politinių kampanijų metu ir nebuvo nustatyta tvarka pažymėta, konstatuoja, kad Serialo 5–7-ame sezonuose buvo skleidžiama paslėpta politinė reklama, kuri yra draudžiama.

25. Darbo grupė, atsižvelgdama į šios išvados 17, 19, 21, 23 punktuose padarytas išvadas, konstatuoja, kad nepaisant atskirų serialo epizodų (nuo 0,11 iki 1,76 proc. konkretaus sezono trukmės), laikytinų politine reklama, visas serialas negali būti pripažintas politinė reklama, tuo labiau, kad nėra nustatyta objektyvių duomenų, kad rinkėjai iki 2016 metų Seimo rinkimų spontaniškai ir masiškai tapatino Pijų su R. Karbauskiu (tokių kaip konkuruojančių politinių partijų pranešimai VRK, tiriamosios žurnalistikos straipsniai / reportažai, masiniai komentarai interneto forumuose), taipogi, kad R. Karbauskis ar LVŽS būtų vykdę kampaniją, skirtą susieti, tapatinti ar atpažinti Pijų su R. Karbauskiu, kad serialo tikslas buvo propaguoti R. Karbauskį ir (ar) LVŽS, agituoti ar kitaip paveikti rinkėjus balsuoti už R. Karbauskį ir (ar) LVŽS 2014–2016 metų rinkimuose. Darbo grupės nuomone, serialas, kuris buvo rodomas ilgą laiką, nuo 2009 metų, neturėjo įtakos 2014–2016 metų vykusių eilinių rinkimų rezultatams, juo labiau, kad serialo 7-ame sezone iš viso nebuvo rodomos jokios sąsajos su R. Karbauskiu (informacija apie mecenatą, scenarijaus autorių) ir (ar) Agrokoncernu, tačiau būtent 2016 m. vykusiais eiliniaisiais rinkimais LVŽS surinko daugiausiai rinkėjų balsų. Tuo tarpu ankstesnių serialo sezonų rodymo metu LVŽS rezultatai (pvz., savivaldybių tarybose gautų mandatų nuošimtis) net nežymiai prastėjo (nuo 9,76 proc. 2011 m. iki 9,57 proc. 2015 m., žr. pateiktoje diagramoje).

IV SKYRIUS

POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPAINIJŲ FINANSAVIMO TEISINIS PAGRINDAS

26. Finansavimo įstatymo 7 straipsnio 1 ir 3 dalyse reglamentuojama, kad:

1. *Politinių partijų politinės kampanijos finansuojamos tik iš šių šaltinių:*

1) *politinės partijos lėšų, gautų iš politinės partijos finansavimo šaltinių ir skirtų politinės partijos, kandidatų ir kandidatų sąrašų politinėms kampanijoms finansuoti;*

2) *politinės kampanijos laikotarpiu politinės partijos gaunamų pagal šį įstatymą turinčių teisę aukoti fizinių asmenų aukų politinei kampanijai;*

3) *politinės kampanijos laikotarpiu politinės partijos iš Lietuvos Respublikoje registruotų bankų arba kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje registruoto banko padalinio, veikiančio Lietuvos Respublikoje, gaunamų paskolų;*

4) *palūkanų už politinės kampanijos sąskaitoje esančias lėšas.*

3. *Finansuoti politinių partijų politines kampanijas kitomis, šiame straipsnyje nenurodytomis, lėšomis draudžiama.*

27. Finansavimo įstatymo 12 straipsnio 1 ir 2 dalyse reglamentuojama, kad:

1. *Draudžiama naudoti politinėms kampanijoms gautas aukas, kurios neatitinka šio įstatymo reikalavimų. <...>;*

2. *Politinių kampanijų dalyvius finansuoti per trečiuosius asmenis draudžiama.*

28. Finansavimo įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad:

1. *Šiurkščiais šio įstatymo pažeidimais laikoma:*

1) *politinės kampanijos dalyvio finansavimas šio įstatymo 12 straipsnyje numatytais nepriimtinais aukomis;*

2) jeigu politinės kampanijos dalyvis priima sprendimus naudoti politinei kampanijai aukas, gautas iš asmenų, kurie neturi teisės finansuoti politinių kampanijų, ar iš neleistinių politinės kampanijos finansavimo šaltinių;

3) jeigu politinės kampanijos dalyvis sudaro politinės kampanijos finansavimo sutartis pažeisdamas šio įstatymo reikalavimus;

5) nustatyto didžiausio politinės kampanijos išlaidų dydžio viršijimas 10 ar daugiau procentų;

6) jeigu politinės kampanijos dalyvio išlaidos nedeklaruotai politinei reklamai arba nedeklaruotos politinės kampanijos išlaidos sudaro 10 ar daugiau procentų nustatyto didžiausio politinės kampanijos išlaidų dydžio;

9) paslėptos politinės reklamos skleidimas, jeigu išlaidos paslėptai politinei reklamai sudaro 10 ar daugiau procentų nustatyto didžiausio politinės kampanijos išlaidų dydžio.

V SKYRIUS SURINKTA INFORMACIJA APIE SERIALO KŪRIMĄ IR FINANSAVIMĄ

29. Konstatuotina, kad Darbo grupė tyrimo metu veikė pagal VRK kompetenciją, nustatytą Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatyme, duomenis rinko ir vertino naudodamasi turimomis ir prieinamomis priemonėmis, neviršydamą nustatytos VRK kompetencijos, todėl konstatavo tik tuos faktus, kurie surinkti VRK leistiniais ir priimtinais būdais.

30. Kaip jau buvo minėta šios išvados 5 punkte, 2016 m. birželio 7 d. VRK gavo pranešimą „dėl komercinio televizijos kanalo TV3 eteryje 2016 m. transliuojamo serialo „Naisių vasara“, kurio mecenatu ir sumanytoju save pristatinėjo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos pirmininkas Ramūnas Karbauskis, kuris tuo metu vedė partijos kandidatų į Seimą sąrašą 2016 m. Seimo rinkimuose“. Reaguodama į pranešimą ir siekdama išsiaiškinti susijusias aplinkybes, VRK 2016 m. birželio 20 d. išsiuntė paklausimus LVŽS pirmininkui R. Karbauskiui (registracijos Nr. 2-571 (2.11.S)), UAB „VIDEOMETRA“ (toliau – VIDEOMETRA) (konkrečiai – Rolandui Skaisgiriui) (registracijos Nr. 2-569) ir UAB „TELE-3“ (registracijos Nr. 2-570 (2.11.S)).

31. 2016 m. birželio 29 d. gautas **LVŽS atsakymas** (2016 m. birželio 29 d., registracijos Nr. 1-986 (2.11.S)), kuriame, prieš atsakydama į konkrečius VRK paklausime pateiktus klausimus, LVŽS paaiškino, kad serialo 7-as sezonas tuo metu dar nebuvo rodomas (TV3 televizijoje pradėtas rodyti tik nuo 2016 m. liepos 4 d.), kad tuo metu buvo rodomas tik serialo 7-o sezono anonsas, tačiau jame nebuvo „pateikiama informacija apie serialo autorius ir /ar rėmėjus, t. y. anonse nėra jokios informacijos apie R. Karbauskį ir /ar UAB „Agrokoncernas“. Toliau, atsakydama į VRK paklausime pateiktus klausimus, LVŽS nurodė, kad:

31.1. „Serialo apie Lietuvos kaimą sumanytojai yra Ramūnas Karbauskis ir prodiuseris Rolandas Skaigirys“;

31.2. buvo numatyta serialą kurti ir toliau (po 2016 metų);

31.3. „R. Karbauskis nuo pat Serialo kūrimo pradžios rašė Serialo scenarijų (buvo vienas iš Serialo scenarijaus autorių). Pagal poreikį bei galimybes R. Karbauskis asmeniškai aktyviai dalyvaudavo Serialo kūrime“;

31.4. „R. Karbauskis daugiausia dėmesio skirdavo kūrybiniams Serialo aspektams (t. y. rašė scenarijų, jį derino su kitais autoriais, režisieriais ir t. t.). Techninius Serialo kūrimo darbus (dėl transliavimo ir pan.) atlikdavo serialą prodiusuojanti UAB „VIDEOMETRA“;

31.5. Serialo transliavimo sąlygas nustatydavo konkretų serialo sezoną rodanti televizija ir VIDEOMETRA, serialo 7-o sezono transliavimo laiką, LVŽS turimais duomenimis, parinko TV3 televizija;

31.6. „Turimais duomenimis, televizija, konkretų sezoną rodanti Serialą, moka sutarto dydžio mokesť Serialą prodiusuojančiai bendrovei – UAB „VIDEOMETRA“. Tikslios sumos, banko sąskaitų numeriai ir panaši informacija R. Karbauskiui nėra žinoma“;

31.7. „R. Karbauskis, būdamas vieninteliu UAB „Agrokoncernas“ akcininku, serialo kūrimą finansiškai rėmė per šią bendrovę“;

31.8. 2013–2016 metais Agrokoncernas skyrė paramą VšĮ „Naisių vasaros teatras“, kuri dalyvauja serialo kūrime.

32. 2016 m. liepos 12 d. gautas **R. Skaigirio atsakymas** (2016 m. liepos 19 d., registracijos Nr. 1-1126 (2.11.S), kuriame paaiškinta, kad R. Skaigirys nebebuvo VIDEOMETROS darbuotoju ir su šia įmone bendradarbiavo civilinių sutarčių pagrindu, kad pastaruosius kelerius metus jis nedalyvavo serialo kūrime, todėl atsakyti į kai kuriuos VRK paklausime pateiktus klausimus ir pateikti prašomos informacijos negali, nes tokios informacijos neturi, ir kad visada pataria VIDEOMETROS darbuotojams, jeigu jie į jį kreipiasi klausdami nuomonės dėl serialo kūrimo, nes jis kelerius metus kūrė serialą ir turi patirties. Toliau, atsakydamas į VRK paklausime pateiktus klausimus, R. Skaigirys nurodė, kad:

32.1. serialo autoriai – R. Karbauskis ir R. Skaigirys serialo apie Lietuvos kaimo gyvenimą idėją sugalvojo dar 2008–2009 metais;

32.2. neturi informacijos, ar serialas bus kuriamas toliau (po 2016 metų);

32.3. žino tik tai, kad Agrokoncernas yra rėmęs serialo kūrimą, tačiau, kokia suma yra parėmęs ir ar R. Karbauskis asmeniškai yra rėmęs serialą, nežino;

32.4. tuo metu, kai dalyvavo serialo kūrime, derybas su televizija dėl serialo transliavimo laiko vedavo VIDEOMETRA, o dėl serialo 7-o sezono transliavimo laiko, kiek laiko numatoma jį rodyti, kieno iniciatyva nuspręsta rodyti politinės kampanijos laikotarpiu, kaip parenkamas kanalas,

per kurį rodyti, kaip keitėsi serialo sezonų serijų skaičius, siužetinė linija ir pan., R. Skaigirys negali atsakyti, nes jau 4 metus nedalyvavo serialo kūrime;

32.5. aktorių atrankos serialo 1-ajam sezonui metu serialo personažo Pijaus vaidmeniui pasirinkti aktorių Aurimą Žvinį serialo režisieriui Sauliui Balandžiui pasiūlė tuometis serialo prodiuseris R. Skaigirys, kuris nepastebėjo, kad šis aktorius būtų panašus į R. Karbauskį (atrankos metu A. Žvinys buvo su ūsais ir barzda);

32.6. R. Karbauskis rašė serialo scenarijų, dalyvaudavo filmavimuose, su prodiuseriu R. Skaigiriu aptardavo kandidatus į serialo aktorius, tačiau sprendimą dėl konkretaus aktoriaus visada priimdavo režisieriai;

32.7. R. Skaigirys už serialą ar kurią nors jo seriją nėra kam nors mokėjęs.

33. 2016 m. birželio 27 d. gautas **UAB „TELE-3“ atsakymas** (2016 m. birželio 29 d., registracijos Nr. 1-985 (2.11.S)), kuriame nurodyta, kad:

33.1. serialo 7-as sezonas Seimo rinkimų politinės kampanijos metu dar nebuvo rodomas;

33.2. 2010–2012 metais serialas buvo rodomas per TV3 televiziją, o vėliau, iki 2016 metų, – per LRT televiziją;

33.3. kaip ir visa autorinė produkcija, serialo 7-as sezonas į TV3 televizijos tinklą buvo įtrauktas už programą atsakingų darbuotojų sprendimu;

33.4. buvo suplanuota nuo 2016 m. liepos 4 d. parodyti 69 serialo 7-o sezono serijas;

33.5. TV3 televizijai už serialo transliavimą nėra mokama, o televizija buvo *„įsigijusi formato licenciją, pagal kurią kuriamas serialas, o už serialo kūrimą buvo mokama prodiuseriams“*;

34. Atsižvelgdama į tai, kad R. Skaigirys nebedirbo VIDEOMETROJE ir jau 4 metus nedalyvavo serialo kūrime, todėl galėjo pateikti tik dalį VRK prašytos informacijos, 2016 m. liepos 20 d. VRK išsiuntė paklausimą (registracijos Nr. 2-707 (7.9) VIDEOMETRAI;

35. 2016 m. rugpjūčio 11 d. gautas **VIDEOMETROS atsakymas** (2016 m. rugpjūčio 16 d., registracijos Nr. 1-1360 (2.11.S)). Prieš atsakydama į konkrečius VRK paklausime pateiktus klausimus, VIDEOMETRA atkreipė dėmesį į tai, kad pranešimo autorius, teigdamas, kad serialo kiekvienos serijos pabaigoje žiūrovams pateikiama informacija apie tai, kad vienas iš dviejų scenarijaus autorių yra R. Karbauskis, taip pat dėkojama rėmėjams, kurių vienas – Agrokoncerno grupė, o pastarosios prezidentas taip pat yra R. Karbauskis, pateikia tikrovės neatitinkančią informaciją, nes *„Jokia informacija apie Ramūną Karbauskį ir UAB „Agrokoncernas“ šiuo sezonu transliuotame seriale nėra pateikiama, kadangi šio sezono scenarijaus autorė yra Marta Betoldi, scenarijų adaptavo Giedrė Liubamirskienė, o UAB „Agrokoncernas“ nėra rėmėjas“*. Toliau, atsakydama į VRK paklausime pateiktus klausimus, VIDEOMETRA nurodė, kad:

35.1. „Serialas [7-tas sezonas] kuriamas UAB „Videometra“ iniciatyva. Pažymime, jog UAB „Videometra“ veikla yra įvairių serialų, televizijos projektų bei laidų kūrimas“;

35.2. sprendimas dėl serialo 8-o sezono kūrimo bus priimamas 2017 metų pavasarį, atsižvelgiant į praėjusio sezono serijų žiūrimumo rodiklius, situaciją rinkoje ir pan.;

35.3. Agrokoncernas 2013 m. ir 2014 m. finansiškai parėmė serialą kuriančią VIDEOMETRĄ (kartu pateikta 2016 m. rugpjūčio 11 d. VIDEOMETROS pažyma), tačiau iš R. Karbauskio asmeniškai VIDEOMETRA finansinės paramos nėra gavusi;

35.3.1. 2016 m. rugpjūčio 11 d. VIDEOMETROS pažymoje nurodyta, kad 2013 m. ir 2014 m. VIDEOMETRA iš Agrokoncerno gavo po 484 000 Lt, įskaitant PVM;

35.4. Serialo transliavimo laiką šalių susitarimu nustato televizija ir VIDEOMETRA, 2014–2015 metais serialą transliavo LRT televizija (2014 m. sausio 1 d. – birželio 5 d., darbo dienomis 18:50–19:30 val., 2015 m. sausio 5 d. – balandžio 23 d., darbo dienomis 18:40–19:30 val.), tuo metu buvo žinoma, kad serialo 7-as sezonas bus rodomas iki 2016 m. lapkričio 1 d. (Darbo grupė nustatė, kad paskutinė serija buvo rodyta gruodžio 1 d.);

35.5. rodyti serialo 7-ą sezoną politinės kampanijos laikotarpiu, kaip ir ankstesnių serialo sezonų transliavimo laiką, parenka televizija, rodanti konkretų serialo sezoną, ir VIDEOMETRA, pagal tokius kriterijus, kaip serialo tematika, praėjusių metų žiūrimumo rezultatai, televizijos poreikiai, kiti serialą transliuojančioje ir kitose televizijose rodomi serialai, projektai ir pan.;

35.6. 2016 metais UAB „Tele-3“, *„pageidavo lengvo turinio serialo vasaros ir rudens sezonui, atitinkamai serialą UAB „VIDEOMETRA“ kuria pagal televizijos poreikius“*;

35.7. televizija, per kurią bus rodomas konkretus serialo sezonas, parenkama po derybų tarp televizijų ir VIDEOMETROS, atsižvelgiant į VIDEOMETRAI priimtinausias komercines sąlygas;

35.8. su TV3 televizija buvo sutarta sukurti 69 serialo 7-o sezono serijas, *„Kitoks susitarimas tarp UAB „VIDEOMETRA“ ir TV3 nėra priimtas. Serialo siužetinė linija keičiasi atsižvelgiant į scenarijų. Paaiškiname, jog šios sezono serialas yra kuriamas atsižvelgiant į UAB „TV3“ įsigyto ir UAB „VIDEOMETRA“ patikėto sukurti, argentiniečių serialo „Ciega a citas“ scenarijų, kurį adaptuoja scenarijaus autorė Giedrė Liubamirskienė“*;

35.9. be kitų aktorių, seriale vaidina ir VŠĮ „Naisių vasaros teatras“ aktoriai, kuriems VIDEOMETRA moka sutarto dydžio honorarus. VŠĮ „Naisių vasaros teatras“, esant poreikiui, suteikia minimalią techninio pobūdžio pagalbą;

35.10. pirmųjų serialo sezonų kūrimo metu R. Karbauskis aktyviai dalyvaudavo serialo kūrime, ypač kūrybinėje šio proceso dalyje, R. Karbauskis rašė scenarijų, vėliau prie scenarijaus rašymo prisidėjo kiti asmenys, organizacinius serialo reikalus tvarko VIDEOMETRA, kuri derasi su televizijomis dėl serialo transliavimo sąlygų, parenka aktorius ir pan.;

35.11. VIDEOMETRA sutarties su UAB „Tele-3“, kuriuos nuostatos yra konfidencialios, pagrindu už serialą gauna atitinkamą atlyginimą;

36. 2018 m. kovo 14 d. Darbo grupė išsiuntė paklausimus Agrokoncernui (registracijos Nr. 2-294 (7.9), UAB All Media Lithuania (buvusi UAB „Tele-3“) (registracijos Nr. 2-296 (7.9), VIDEOMETRAI (registracijos Nr. 2-293 (7.9), valstybės įmonei Registrų centrui (toliau – Registrų centras) (registracijos Nr. 2-292 (7.9), viešajai įstaigai „LIETUVOS NACIONALINIS RADIJAS IR TELEVIZIJA“ (registracijos Nr. 2-297 (7.9) ir VšĮ „Naisių vasaros teatras“ (registracijos Nr. 2-295 (7.9).

37. 2018 m. kovo 16 d. gautas **Agrokoncerno atsakymas** (2018 m. kovo 20 d., registracijos Nr. 1-598 (7.9), kuriame nurodyta, kad:

37.1. 2013, 2014 ir 2016 metais Agrokoncernas buvo sudaręs Televizijos serialo rėmimo sutartis su serialą kūrusia VIDEOMETRA (su atsakymu pateiktos minėtų sutarčių kopijos). Darbo grupė pažymi, kad su atsakymu buvo pateiktos ir 2009, 2010, 2012 metais sudarytų sutarčių kopijos, tačiau šių sutarčių vertinimas neteikiamas, atsižvelgiant į išvados 3 punktą;

37.2. Agrokoncernas yra visiškai įvykdęs šios išvados 37.1 papunktyje nurodytose sutartyse numatytus finansinius įsipareigojimus VIDEOMETRAI;

37.3. 2013 metais Agrokoncernas VIDEOMETRAI sumokėjo 400 000 Lt (su PVM), t. y. 50 000 Lt daugiau, nes tarp Agrokoncerno ir VIDEOMETROS buvo pasirašytas papildomas susitarimas (nurodytas šios išvados 37.4 papunktyje);

37.4. 2013 m. lapkričio 19 d. susitarimu, kuris yra 2013 metų Televizijos serialo rėmimo sutarties priedas, susitarta papildyti minėtos sutarties 1 straipsnio 1.1 papunktį, kuriame buvo nurodyta, kad Agrokoncernas įsipareigoja paremti serialo 5-ą sezoną 350 000 Lt (su PVM), nuostata, kad Agrokoncernas papildomai paremia serialo 5-ą sezoną 50 000 Lt (su PVM) (papildomas susitarimas VRK buvo pateiktas po to, kai nagrinėjant Agrokoncerno VIDEOMETRAI pervestų lėšų sumas, Darbo grupė nustatė 50 000 Lt skirtumą);

37.5. 2016 m. rugpjūčio 16 d. rašte Agrokoncernas nurodė, kad 2016 metais nemokėjo VIDEOMETRAI. Atsižvelgiant į tai, buvo paklausta, kodėl 2016 m. rugpjūčio 16 d. rašte nurodyta, kad 2016 metais Agrokoncernas neberėmė VIDEOMETROS, nors 2016 metų birželio 1 d. Televizijos serialo rėmimo sutartyje Nr. 2016/12/01 (toliau – 2016 metų sutartis) numatyta 100 000 Eur (su PVM) suma. Atsakyta, kad minėto rašto rengimo dieną (2016 m. rugpjūčio 16 d.) pavedimas VIDEOMETRAI dar nebuvo atliktas (pavedimas atliktas tik 2016 m. gruodžio 22 d.), „Agrokoncerno finansininkė informacijos apie rėmimą ieškojo buhalterinėje programoje pagal atliktus pavedimus. Pateikti sutartis su Videometra VRK nebuvo nurodžiusi, atitinkamai nebuvo ieškota informacijos apie finansinius įsipareigojimus, kurių įvykdymo terminas nebuvo suėjęs“;

37.6. kitiems asmenims už serialo kūrimą Agrokoncernas nėra nei mokėjęs, nei įsipareigojęs mokėti.

38. 2017 m. gruodžio 28 d. naujienų portaluose www.15min.lt ir www.lrytas.lt paskelbtos ir kartu su 2017 m. gruodžio 29 d. gautu prašymu (registracijos Nr. 1-1796 (7.9) pateiktos dvi tarp Agrokoncerno ir VIDEOMETROS sudarytos Televizijos serialo rėmimo sutartys: 2014 m. birželio 17 d. sutartis Nr. 2014/06/17 (toliau – 2014 metų sutartis) ir 2016 metų sutartis. Darbo grupė vertino kartu su 2018 m. kovo 16 d. Agrokoncerno atsakymu pateiktas šių sutarčių ir šių sutarčių kopijas;

38.1. R. Karbauskis savo socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje kartu su 2014 ir 2016 metų sutartimis 2017 m. gruodžio 28 d. paskelbė 2013 m. liepos 15 d. Televizijos serialo rėmimo sutartį Nr. 2013/07/02 (toliau – 2013 metų sutartis). Šios sutarties kopija taip pat buvo pateikta VRK kartu su 2018 m. kovo 16 d. Agrokoncerno atsakymu.

39. 2013, 2014 ir 2016 metų sutartyse:

39.1. 1 straipsnyje „Sutarties objektas“ nurodyta, kad *„Šia Sutartimi Rėmėjas įsipareigoja [paramos dydis³⁴] paremti Prodiuserio kuriamą TV serialą [serialo pavadinimas], kuris yra transliuojamas per nacionalinį televizijos kanalą [televizijos pavadinimas], o Prodiuseris įsipareigoja už gautas lėšas reklamuoti Rėmėją ir jo teikiamas paslaugas“*;

39.2. 2 straipsnio „Šalių įsipareigojimai“ 2.1 punkte nurodyta, kad VIDEOMETRA įsipareigoja *„savo lėšomis sukurti ir pagaminti serialą pavadinimu [serialo pavadinimas], kurį sudaro ne mažiau nei [nurodytas serijų skaičius] dalis“, „užtikrinti jo transliaciją [televizijos pavadinimas] televizijoje laikotarpiu nuo [nurodyta data] iki [nurodyta data]. Serialo transliacijos savaitės diena ir dienos laikas nustatomas Prodiuserio ir televizijos susitarimu“, „kiekvienoje iš [nurodytas serijų skaičius] serialo dalių titruose patalpinti ir iki 5 sek. eksponuoti Rėmėjo logotipą“ (šio VIDEOMETROS įsipareigojimo Agrokoncernui nebėra 2016 metų sutartyje), „suteikti Rėmėjui teisę savo vykdomuose ryšių su visuomene veiksmuose, susijusiuose su serialu, naudoti savo, kaip „serialo rėmėjo“ vardą ir pristatyti save kaip partnerį. Šalių susitarimu tokia tekstinė informacija turi būti tarpusavyje suderinta raštu“, „šioje sutartyje numatytas reklamines paslaugas suteikti iki [nurodyta data]“;*

39.3. 2 straipsnio 2.2 punkte nurodyta, kad Agrokoncernas įsipareigoja *„suteikti Prodiuseriui informaciją bei reklaminę medžiagą, reikalingą Sutarties sąlygų vykdymui“, „iš anksto suderintu laiku, pateikti Prodiuseriui serialo dalių, kuriose rodomi ar minimi Užsakovui priklausantys prekės ženklai, filmavimui reikalingą rekvizitą“, „atsiskaityti su Prodiuseriu šios Sutarties 3 straipsnyje nustatytais sąlygomis ir tvarka“*;

³⁴ Suma, serialo pavadinimas, televizija šiose trijose sutartyse skiriasi, todėl cituojant sutartis nenurodoma.

39.4. 2013 ir 2014 metų sutartyse yra punktai dėl Agrokoncerno logotipo rodymo kiekvienos serijos titruose, 2016 metų sutartyje tokio punkto nėra.

40. 2018 m. kovo 16 d. gautas **UAB All Media Lithuania atsakymas** (2018 m. kovo 20 d., registracijos Nr. 1-599 (7.9), kuriame nurodyta:

40.1. 2010–2012 ir 2016 metais TV3 televizijoje rodytų serialo sezonų pradžios ir pabaigos datas. 2016 metais serialas rodytas nuo liepos 4 d. iki gruodžio 2 d. (Darbo grupė nustatė, kad paskutinė serija buvo rodyta, ne gruodžio 2 d., o gruodžio 1 d.);

40.2. *„UAB AllMedia Lithuania yra įsigijusi laidos formato licenciją ir serialą transliavo Televizijos laidos sukūrimo sutarčių su UAB „VIDEOMETRA“ (2010-10-13 Sutartis Nr. 12-10/10; 2011-06-16 Sutartis Nr. 16-06/11; 2012-07-13 Sutartis Nr.13-07/12 ir 2016-05-30 Sutartis Nr. 30-05/16) pagrindu. Už serialo transliavimą televizijai mokama nebuvo. Pagal sutartis už serialo kūrimą buvo mokama prodiuseriui – UAB „VIDEOMETRA“, televizija įgijo visas teises transliuoti serialą (įskaitant serijų kartojimus). Sudarytos sutartys yra standartinės, sudarytos tarp dviejų privačių subjektų ir pagal sutarčių nuostatas yra konfidencialios“;*

40.3. kad pagal šios išvados 40.2 papunktyje nurodytą 2016 metų sutartį, UAB All Media Lithuania VIDEOMETRAI sumokėjo sumą, kuri Darbo grupei žinoma (Darbo grupei žinomos ir pagal kitų metų sutartis sumokėtos sumos, tačiau jos nenurodomos atsižvelgiant į tai, kad ši informacija laikoma konfidencialia);

40.4. kad 2009–2016 metų laikotarpiu nei UAB All Media Lithuania, nei UAB „Tele-3“ jokių finansinių sandorių su R. Karbauskiu ir (ar) Agrokoncernu nėra turėjusi.

41. 2018 m. kovo 19 d. gautas **VŠĮ „Naisių vasaros teatras“ atsakymas** (2018 m. kovo 19 d., registracijos Nr. 1-581 (7.9), kuriame nurodyta, kad:

41.1. 2009–2016 metais viešoji įstaiga *„tiesiogiai ir netiesiogiai finansiškai neprisidėjo prie serialo „Naisių vasara“ kūrimo, atitinkamai niekam nemokėjo jokių sumų“;*

41.2. viešoji įstaiga už vaidybą seriale nėra mokėjusi jokiems aktoriams;

41.3. *„Paramos sutartyse su UAB „Agrokoncernas“ ir kai kuriais kitais paramos gavėjais yra nurodyta, kad parama yra skiriama „paremti VŠĮ „Naisių vasaros teatras“ vykdomą visuomenei naudingą veiklą“. Nei vienoje paramos sutartyje nėra nurodyta suteiktą paramą naudoti serialo „Naisių vasara“ kūrimui ir kitoms su serialo kūrimu susijusioms išlaidoms apmokėti“;*

41.3.1. šiuo atveju Darbo grupė pažymi, kad 2016 metais VIDEOMETROS pateiktame atsakyme VRK iš esmės patvirtintas VŠĮ „Naisių vasaros teatras“ atsakymas, jog *finansiškai* viešoji įstaiga tiesiogiai ir netiesiogiai neprisidėjo prie serialo kūrimo, tačiau *„esant poreikiui, suteikia minimalią techninio pobūdžio pagalbą“;*

42. Darbo grupė atkreipia dėmesį į tai, kad:

42.1. 2016 m. birželio 7 d. gautame VŠĮ „Naisių vasaros teatras“ atsakyme (2016 m. birželio 8 d., registracijos Nr. 1-769 (2.11.S) nurodyta, kad šios viešosios įstaigos steigėjas ir vienintelis dalininkas yra asociacija „Naisių bendruomenė“, R. Karbauskis priimant sprendimus dėl šios viešosios įstaigos lėšų naudojimo nedalyvauja;

42.2. 2016 m. birželio 29 d. gautame Registrų centro atsakyme pateiktoje informacijoje (2016 m. birželio 29 d., registracijos Nr. 1-952 (2.11.S) nurodyta, kad R. Karbauskis yra asociacijos „Naisių bendruomenė“ valdybos narys;

42.3. pagal VŠĮ „Naisių vasaros teatras“ 2016 m. birželio 7 d. pažymą Nr. NVT5-5 R. Karbauskis, kaip fizinis asmuo, viešosios įstaigos neremia, pagrindinis rėmėjas yra Agrokoncernas.

43. 2018 m. kovo 20 d. gautas **VIDEOMETROS atsakymas** (2018 m. kovo 20 d., registracijos Nr. 1-600 (7.9), kuriame nurodyta, kad:

43.1. serialo 5-as sezonas buvo rodytas per LRT televiziją 2014 m. sausio–gegužės mėnesiais, 6-as sezonas – per LRT televiziją 2015 m. sausio–balandžio mėnesiais ir 7-as sezonas – per TV3 televiziją – 2016 m. liepos–lapkričio mėnesiais (Darbo grupė 1–4-o sezonų rodymo datų nenurodo dėl šios išvados 3 punkte nurodytų priežasčių ir atkreipia dėmesį į tai, kad VIDEOMETROS nurodytos sezonų rodymo pradžios ir pabaigos datos yra netikslios, pavyzdžiui, 7-as sezonas rodytas ne iki lapkričio, o iki gruodžio mėnesio);

43.2. negali nurodyti dalies VRK darbo grupės prašytos informacijos, kadangi tai sudaro VIDEOMETROS komercinę paslaptį:

43.2.1. serialo kūrimą finansavusių fizinių ir (ar) juridinių asmenų bei sumų, kuriomis jie prisidėjo prie serialo kūrimo;

43.2.2. tarp Agrokoncerno ir VIDEOMETROS dėl serialo kūrimo sudarytų sutarčių;

43.2.3. kokią procentinę dalį bendroje serialo kūrimo sąmatoje, įskaitant pajamas, gautas iš televizijos, sudarė iš Agrokoncerno gauta parama viso serialo kūrimui gauto finansavimo atžvilgiu;

43.3. pagal tarp Agrokoncerno ir VIDEOMETROS dėl serialo kūrimo sudarytas sutartis Agrokoncernas VIDEOMETRAI yra visiškai atsiskaitęs;

43.4. į Darbo grupės klausimą, ar tokios sutartys, kokios dėl serialo buvo pasirašytos su Agrokoncernu, yra įprastos, VIDEOMETRA atsakė, kad „*Televizijos laidų (serialų) rėmimą leidžia Visuomenės informavimo įstatymo (toliau – VII) 38 straipsnis. TV laidų ir serialų rėmimo praktika yra įprasta Lietuvoje*“;

43.5. į Darbo grupės klausimą, kokią informaciją, reklaminę medžiagą ir serialo filmavimui reikalingus rekvizitus kuriant serialą Agrokoncernas pateikė VIDEOMETRAI, atsakyta, kad „*VII numatė ir numato, kad apie TV laidos (serialo) rėmimą galima nurodyti laidos pradžioje*

ar pabaigoje. Bendrovė tokią informaciją apie serialo rėmimą nurodydavo serialo titruose. Jokios papildomos reklaminės medžiagos serialo filmavimuose Bendrovė nenaudojo“;

43.6. VIDEOMETRA yra vienintelis serialo gamintojas, todėl „su visais autoriais ir atlikėjais atsiskaitinėjo tiesiogiai“;

44. 2018 m. gegužės 23 d. Darbo grupė dar kartą kreipėsi į VIDEOMETRĄ (registracijos Nr. 2-293 (7.9). 2018 m. birželio 7 d. gautame **VIDEOMETROS atsakyme** (2018 m. birželio 7 d., registracijos Nr. 1-1265 (7.9):

44.1. pateikti sutarčių, sudarytų tarp VIDEOMETROS ir viešosios įstaigos „LIETUVOS NACIONALINIS RADIJAS IR TELEVIZIJA“, dėl serialo kopijas atsisakyta;

44.2. Darbo grupė norėjo patikslinti, kieno užsakymu / iniciatyva būdavo pradedamas kurti kiekvienas serialo sezonas (Agrokoncerno, televizijos, VIDEOMETROS ar kt.), į šį klausimą atsakyta, kad „*praktikoje audiovizualinio kūrinio sukūrimą inicijuoja transliuotojas arba prodiuseris. Pirmu atveju, televizija turi idėją ir samdo prodiuserį tos idėjos įgyvendinimui. Antru atveju, televizijos prodiuseris turi idėją, ją pasiūlo televizijai, ir jeigu ta idėja tinkama, jis gamina audiovizualinį kūrinį ir jį parduoda televizijai. Televizijos serialo rėmimas yra atskiras audiovizualinio kūrinio gamybos proceso finansavimo šaltinis. Serialo „Naisių vasara“ idėja buvo inicijuota „UAB „Videometra“, ji buvo pasiūlyta televizijai, o dalinis finansavimas buvo gautas iš UAB „Agrokoncernas“, nes seriale rodomos bendražmogiškos vertybės atitiko minėtos bendrovės vadovų ir savininkų vertybinius požiūrius“.*

45. Kartu su 2018 m. kovo 28 d. gautu **Registru centro atsakymu** (2018 m. kovo 28 d., registracijos Nr. 1-1-669 (7.9) ir 1-670 (7.9) gautas Duomenų apie asmenį (Agrokoncerną), kuris yra juridinių asmenų dalyvis, išrašas su istorija; Duomenų apie juridinio asmens (VIDEOMETROS) dalyvius išrašas su istorija; Duomenų apie juridinio asmens (Agrokoncerno) dalyvius išrašas su istorija; pastarajame nurodyta, kad Agrokoncerno vienintelis akcininkas nuo 2009 m. gruodžio 18 d. yra R. Karbauskis;

46. 2018 m. balandžio 3 d. gautas **viešosios įstaigos „LIETUVOS NACIONALINIS RADIJAS IR TELEVIZIJA“ atsakymas** (2018 m. balandžio 3 d., registracijos Nr. 1-689 (7.9), kuriame nurodyta, kad:

46.1. LRT televizijoje serialo 5-as sezonas buvo transliuojamas 2014 m. sausio–gegužės mėnesiais, 6-as sezonas – 2015 m. sausio–balandžio mėnesiais;

46.2. serialas transliuotas audiovizualinių kūrinių prodiusavimo, teisių perdavimo ir transliavimo sutarčių, sudarytų su VIDEOMETRA, pagrindu. Sutarčių sąlygos sudaro komercinę VIDEOMETROS paslaptį, kurios ji nesutinka atskleisti, todėl minėtų sutarčių viešojoji įstaiga „LIETUVOS NACIONALINIS RADIJAS IR TELEVIZIJA“ pateikti VRK negali;

46.3. už serialo sukūrimo ir gamybos paslaugas viešoji įstaiga „LIETUVOS NACIONALINIS RADIJAS IR TELEVIZIJA“ VIDEOMETRAI mokėjo minėtų sutarčių pagrindu, tačiau konkrečių sumų ir mokėjimo terminų nurodyti negali, nes tai sudaro komercinę VIDEOMETROS paslaptį, kurios ji nesutinka atskleisti;

46.4. 2013–2015 metų laikotarpiu viešoji įstaiga „LIETUVOS NACIONALINIS RADIJAS IR TELEVIZIJA“ nėra turėjusi finansinių sandorių su R. Karbauskiu ir (ar) Agrokoncernu;

47. 2018 m. kovo 30 d. Darbo grupė papildomai kreipėsi į Agrokoncerną (registracijos Nr. 2-364 (7.9). 2018 m. balandžio 6 d. gautas **Agrokoncerno atsakymas** (2018 m. balandžio 6 d., registracijos Nr. 1-717 (7.9), kuriame:

47.1. į Darbo grupės klausimą, kaip VIDEOMETRA įvykdė įsipareigojimą už gautas lėšas reklamuoti Agrokoncerną ir jo teikiamas paslaugas, Agrokoncernas atsakė, kad VIDEOMETRA yra įvykdžiusi visas 2013, 2014, 2016 metais ir ankstesniais metais³⁵ su Agrokoncernu sudarytų Televizijos serialo rėmimo sutarčių įsipareigojimus:

47.1.1. „2009 m. ir 2010 m. buvo sudarytos sutartys, kurių 3 straipsnyje įtvirtinta, kad prodiuseris (Videometra) įsipareigoja sukurti, pagaminti ir transliuoti serialą (2009 m. sutartyje įvardintas darbinis pavadinimas – „ELI“) per TV3 atitinkamais laikotarpiais. Sutarties šalys susitarė, kad *Seriale bus rodomos teigiamos emocijos ir atsispindėti įvairūs šiuolaikinio Lietuvos kaimo aspektai. Videometra įsipareigojo Seriale rodyti Agrokoncerno prekinis ženklus. Kaip matyti iš pridedamų pavyzdžių, Serialo transliacijos metu buvo rodomi Agrokoncerno grupės prekės ženklo logotipas bei susijusių bendrovių (UAB „Gintaro pasaulis“, ŽŪB Bridai) prekės ženklo logotipai. Be to, kiekvienos Serialo serijos pabaigoje titruose būdavo nurodo, kad Agrokoncerno grupei reiškama speciali padėka (pavyzdžiai pridedami). Be to, vadovaujantis sutartimis Agrokoncerno grupė informaciją, kad grupė yra Serialo rėmėja, naudojo pateikdama žinias apie Agrokoncerno grupę (pvz., <https://www.agrokoncernas.lt/ltapie-mus/agrokoncerno-grupe/socialine-veikla-3/>). Kaip žinia, 2010 m. Serialas pelnė Lietuvos kino ir televizinio kino apdovanojimą „Sidabrinė gervė 2010“. buvo naudojama informacija, kad Agrokoncerno grupė yra Serialo rėmėja, pažymėjo, kad 2010 m. Serialas pelnė Lietuvos kino ir televizinio kino apdovanojimą „Sidabrinė gervė 2010“. 2012 m., 2014 m., 2015 m., 2016 m. sutarčių forma šiek tiek pasikeitė (sutartys buvo pavadintos Televizijos serialo rėmimo sutartimis), tačiau esminės nuostatos liko tos pačios. Kaip ir 2009 ir 2010 m., Videometra Serialo serijų metu nurodydavo atitinkamą informaciją apie Agrokoncerno grupę. 2016 m. sutartyje nuostata dėl Agrokoncerno grupės įmonių logotipo ir pan. informacijos pateikimo nebuvo įtraukta, atitinkamai transliuojant*

³⁵ Iki tiriamojo laikotarpio vieno serialo sezono rėmimo sutartis buvo pasirašyta su kitu juridiniu asmeniu, susijusiu su Agrokoncernu.

Serialų prekės ženklo logotipai nebuvo rodomi. Agrokoncernas, kaip ir anksčiau, turėjo teisę nurodyti, kad yra Serialo rėmėjas“;

47.1.2. Agrokoncernas pateikė „YouTube“ svetainėje darytas įvairių serialo sezonų titrų ekrano vaizdo nuotraukas, kuriose matyti UAB „Gintaro pasaulis“, Bridų žemės ūkio bendrovės, UAB „Dojusagro“, Naisių žemės ūkio bendrovės, grožio salono „KLIP“, Agrokoncerno grupės, UAB „Naisių vasara“ logotipai, užrašai „Scenarijaus autoriai Ramūnas Karbauskis, <...>“, „Speciali padėka Agrokoncerno grupei, UAB „Dojusagro“, kaimo turizmo sodybai „Girelė“, Naisių žemės ūkio bendrovei, Bridų žemės ūkio bendrovei, UAB „Gintaro pasaulis“;

47.2. „Kaip matyti iš pateikiamų pavyzdžių [nurodyti šios išvados 47.1.2 punkte], Videometrai buvo pateikti atitinkamų bendrovių prekių ženklų logotipai ir Videometra Serialo serijose šiuos logotipus rodė. Prekių ženklų logotipai nesikeitė, atitinkamai pasirašant sutartis sekantiems metams Agrokoncernas pakartotinai Videometros turimos informacijos nepateikinėjo“;

47.3. atsakymo į Darbo grupės klausimą, kieno iniciatyva seriale buvo rodomi epizodai, kuriuose matomi UAB „Naisių vasara“ (Serialo) logotipas, LVŽS gaminys „Už žemę ir žmogų“, 2014 metų kalendorius su LVŽS logotipu ir pan., Agrokoncernas nežino;

47.4. „Agrokoncernui nėra žinoma, dėl kokių priežasčių ir kieno sprendimu po 2016 m. sezono Serialas nebuvo kuriamas ir transliuojamas“.

48. 2018 m. kovo 22 d. Darbo grupė papildomai kreipėsi į Registrų centrą (registracijos Nr. 2-337 (7.9). 2018 m. balandžio 11 d. gautas **Registrų centro atsakymas** (2018 m. balandžio 13 d., registracijos Nr. 1-755 (7.9), kuriame nurodyta, kad:

48.1. UAB „Naisių vasara“ steigėjai yra R. Karbauskis, R. Skaistgirys ir Eriks Kundreckas (pagrindas – 2010 m. gegužės 19 d. steigimo sutartis);

48.2. UAB „Naisių vasara“ buvo įregistruota 2010 m. birželio 7 d., šiuo metu teisinis statusas – „Likviduojamas“, įregistravimo data 2017 m. gruodžio 1 d.;

48.3. nuo steigimo sutarties sudarymo dienos (2010 m. gegužės 19 d.) UAB „Naisių vasara“ akcininkai buvo R. Karbauskis – 40 proc. akcijų, R. Skaistgirys – 40 proc. akcijų, E. Kundreckas – 20 proc. akcijų; nuo 2014 m. gruodžio 19 d. R. Karbauskis – 100 proc. akcijų – vienasmenis atstovavimas;

48.4. UAB „Naisių vasara“ vadovai (direktoriai) nuo 2010 m. birželio 7 d. iki 2017 m. gruodžio 1 d.: Julija Kryžiuotė, Viktorija Pranckietytė, Živilė Mediekšienė, Loreta Sinkevičienė;

48.5. UAB „Naisių vasara“ likvidatorius nuo 2017 m. lapkričio 28 d. – Loreta Sinkevičienė, pagrindas likvidavimui – vienintelio akcininko (R. Karbauskio) 2017 m. lapkričio 27 d. sprendimas Nr. 2.

49. Apibendrinus visą 2016 ir 2018 metais surinktą informaciją (pagal gautus atsakymus į siųstus paklausimus), pažymėtina, kad:

49.1. Serialo idėjos autoriais save įvardina R. Karbauskis ir R. Skaistgirys, serialo kūrimo metu R. Karbauskis atlikdavo kūrybinius darbus, VIDEOMETRA – techninius ir organizacinius;

49.2. R. Karbauskis nedalyvaudavo priimant sprendimus dėl aktorių, Pijaus personažui pasirinkti aktorių A. Žvinį režisieriui pasiūlė R. Skaistgirys, kuris teigia nepastebėjęs, kad aktorius panašus į R. Karbauskį;

49.3. pagal 2016 metų R. Karbauskio atsakymą, po 7-o serialo sezono, rodyto 2016 metais, buvo numatyta serialą kurti ir toliau, tačiau, pagal 2018 metų Agrokoncerno atsakymą, nežinomos priežastys, dėl kurių nebuvo / nėra sukurtas dar vienas serialo sezonas;

49.4. kiekvieno serialo sezono rodymo laiką (mėnesius, savaitės dienas, valandas ir pan.) nustatydavo tą sezoną rodanti televizija ir VIDEOMETRA;

49.5. 2010–2013 (1-as, 2-as, 3-ias ir 4-as sezonai) ir 2016 (7-as sezonas) metais serialas buvo rodomas per TV3 televiziją, 2014–2015 (5-as ir 6-as sezonai) metais – per LRT televiziją;

49.6. skirtingų serialo sezonų rodymo laiko mėnesių ir dienų tikslumo, pagal gautus televizijų ir VIDEOMETROS atsakymus, nustatyti negalima, nes jie prieštarauja tarpusavyje (nustatant tikslias serijų rodymo datas, remtasi leidinio „TV antena“ informacija);

49.7. Agrokoncernas finansiškai remia VšĮ „Naisių vasaros teatras“ (parama skiriama „paremti VšĮ „Naisių vasaros teatras“ vykdomą visuomenei naudingą veiklą“); VšĮ „Naisių vasaros teatras“ steigėjas ir dalininkas (vienintelis) yra asociacija „Naisių bendruomenė“; R. Karbauskis yra asociacijos „Naisių bendruomenė“ valdybos narys, tačiau priimant sprendimus dėl lėšų naudojimo nedalyvauja; seriale vaidina VšĮ „Naisių vasaros teatras“ aktoriai, taip pat VšĮ „Naisių vasaros teatras“ serialo kūrimo metu suteikia minimalią techninio pobūdžio pagalbą, tačiau finansiškai prie serialo kūrimo neprisideda (honorarus seriale vaidinantiesiems VšĮ „Naisių vasaros teatras“ aktoriams moka VIDEOMETRA);

49.8. tiek pagal Agrokoncerno, tiek pagal VIDEOMETROS atsakymus, išskyrus rodomą titruose (logotipus, padėkas, užrašus apie mecenatą), seriale nebuvo naudojama jokia kita reklaminė medžiaga, kurią pagal Televizijos serialo rėmimo sutartis VIDEOMETRA būtų įsipareigojusi rodyti už Agrokoncerno skiriamą paramą;

49.9. serialo kūrimas finansiškai buvo remiamas Agrokoncerno, skiriant paramą VIDEOMETRAI (2013 metais – 400 000 Lt (115 848 Eur) su PVM, 2014 metais – 400 000 Lt (115 848 Eur) su PVM, 2016 metais – 100 000 Eur su PVM, taigi iš viso – 331 696 Eur su PVM); kitų serialo rėmėjų VIDEOMETRA atskleisti nesutiko;

49.10. pagal Televizijos serialo rėmimo sutartis, Agrokoncernas yra įvykdęs visus finansinius įsipareigojimus VIDEOMETRAI, o VIDEOMETRA yra įvykdžiusi visus sutartyse numatytus įsipareigojimus Agrokoncernui;

49.11. atitinkamą serialo sezoną rodžiusi televizija, televizijų ir VIDEOMETROS teigimu, mokėdavo VIDEOMETRAI;

49.12. televizijoms už serialo rodymą nebuvo mokama, nei LRT, nei TV3 televizijos nėra turėjusios finansinių sandorių su Agrokoncernu ar R. Karbauskiu tiesiogiai;

49.13. kiekvienas serialo sezonas būdavo pradamas kurti VIDEOMETROS iniciatyva;

49.14. UAB „Naisių vasara“, kuri įsteigta 2010 metais, steigėjais buvo R. Karbauskis, R. Skaisgirys ir E. Kundreckas; nuo 2014 metų visos UAB „Naisių vasara“ akcijos priklausė R. Karbauskiui; 2017 metais, R. Karbauskio sprendimu UAB „Naisių vasara“ pradėta likviduoti.

50. Apibendrinant tai, kas išdėstyta šiame išvados skyriuje:

50.1. pirmųjų dviejų sezonų Televizijos serialo rėmimo sutartyse nurodytas serialo tikslas *„Užtikrinti, kad TV projektas <..> savo esme būtų absoliučiai teigiamas ir teigiamų emocijų TV serialas, kuriame atsispindės ekonominiai, socialiniai, politiniai šiuolaikinio Lietuvos kaimo aspektai, o serialo formatas leis modeliuoti įvairias situacijas, sudarys galimybes reikiamo įvaizdžio visuomenės nuomonės formavimui ir t. t. ir pan.“*. Tirtų serialo sezonų Televizijos serialo rėmimo sutartyse tikslas nenurodytas, tačiau atsižvelgiant į tirtų serialo sezono turinį, Darbo grupės nuomone, serialo tikslas ir tirtuose serialo sezonuose išliko nepakitęs;

50.2. pagal pateiktas Agrokoncerno ir VIDEOMETROS sutartis seriale turėjo būti ir buvo rodyta informacija apie Agrokoncerną ir su juo susijusias įmones, taigi Agrokoncernas rėmė serialą. Nėra objektyvių duomenų, kad Agrokoncernas, remdamas serialo kūrimą, rėmė R. Karbauskį, kaip valstybės politiką, ir (ar) LVŽS;

50.3. serialą rėmė ir kiti juridiniai asmenys, ne tik Agrokoncernas;

50.4. R. Karbauskis, kaip nurodyta šios išvados 17.6.1 papunktyje, 2015 m. sausio 30 d. Kultūros ministerijos buvo įvardytas ir pripažintas kultūros mecenatu už 2014 metais *„suteiktą paramą projektams, kūrusiems Naisių bendruomenės gerovę“*, t. y. už kitus Agrokoncerno lėšomis remtus projektus. Taigi šis Kultūros ministerijos oficialus pripažinimas ir apdovanojimas, nesant „mecenato“ sąvokos teisinio reglamentavimo, suponavo galimybę R. Karbauskį pristatyti ir laikyti serialo mecenatu, nepaisant to, kad R. Karbauskis asmeniškai finansiškai serialo nerėmė;

50.5. Darbo grupės nuomone, dalyvaujančio rinkimuose politiko įvardijimas mecenatu, kai pats politikas asmeniškai neremia, o remia jam priklausančios įmonės, yra ydinga praktika, kuri neturi būti taikoma;

50.6. nepaisant Agrokoncerno ir minėtų įmonių sąsajų su R. Karbauskiu, nėra nustatyta objektyvių duomenų, kad Agrokoncerno lėšos, pagal Televizijos serialo rėmimo sutartis pervestos VIDEOMETRAI, buvo skirtos išimtinai reklamuoti R. Karbauskį, kaip politiką, politinės partijos pirmininką ar kandidatą, ir (ar) LVŽS, ar kad serialu buvo agituojama už R. Karbauskį ir (ar) LVŽS

ar kitaip siekiama paveikti rinkėjus balsuoti už R. Karbauskį ir (ar) LVŽS 2014–2016 metais vykusiuose eiliniuose rinkimuose.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, Darbo grupė siūlo:

1. Pripažinti šios išvados 23 punkte nurodytus atskirus serialo „Naisių vasara“ epizodus politine reklama.

Pritarus 1 siūlymui:

2. Kadangi nėra vienas serialo „Naisių vasara“ epizodas nebuvo pažymėtas kaip politinė reklama, pripažinti šios išvados 23 punkte nurodytus atskirus serialo epizodus paslėpta politine reklama, kuri yra draudžiama.

3. Konstatuoti, kad nepaisant atskirų serialo „Naisių vasara“ epizodų, laikytinų politine reklama, visas serialas negali būti pripažintas politinė reklama, tuo labiau, kad nėra nustatyta objektyvių duomenų, kad rinkėjai iki 2016 metų Seimo rinkimų spontaniškai ir masiškai tapatino Pijų su R. Karbauskiu (tokių kaip konkuruojančių politinių partijų pranešimai VRK, tiriamosios žurnalistikos straipsniai / reportažai, masiniai komentarai interneto forumuose), taipogi, kad R. Karbauskis ar LVŽS būtų vykdę nuolatinę ir nepertraukiamą reikšmingą kampaniją, skirtą susieti, tapatinti ar atpažinti Pijų su R. Karbauskiu, kad serialo tikslas buvo propaguoti R. Karbauskį ir (ar) LVŽS, agituoti ar kitaip paveikti rinkėjus balsuoti už R. Karbauskį ir (ar) LVŽS 2014–2016 metų rinkimuose. Darbo grupės nuomone, serialo „Naisių vasara“ neturėjo įtakos 2014–2016 metų vykusių eilinių rinkimų rezultatams, juo labiau, kad serialo 7-ame sezone iš viso nebuvo rodomos jokios sąsajos su R. Karbauskiu ir (ar) Agrokoncernu, tačiau būtent 2016 m. vykusiais eilinais rinkimais LVŽS surinko daugiausia rinkėjų balsų.

4. Įvertinusi visą turimą medžiagą ir tai, kad politinė reklama seriale „Naisių vasara“ sudaro labai mažą dalį, palyginti su visų serialo sezonų trukme (nuo 0,11 iki 1,76 proc.), nėra pagrindo Agrokoncerno paramos serialo kūrimui, už kurią serialo serijų titruose buvo rodoma informacija apie Agrokoncerną, laikyti Agrokoncerno (juridinio asmens) nepinigine auka R. Karbauskiui ir (ar) LVŽS ar jų finansavimu per trečiuosius asmenis. Todėl nėra pagrindo konstatuoti, kad LVŽS padarė šiurkštų įstatymo pažeidimą pagal Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktus.

5. Perduoti Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Agrokoncerno ir VIDEOMETROS sudarytas Televizijos serialo rėmimo sutartis, kad nustatytų, ar nebuvo pažeistas Lietuvos Respublikos paramos ir labdaros įstatymas, kadangi seriale skleista LVŽS, kurios pirmininkas yra R. Karbauskis, ir R. Karbauskio politinė reklama, o paramos davėjas Agrokoncernas yra susijęs su R. Karbauskiu.

6. Spręsti klausimą dėl pavidimo VRK Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui nustatyti pripažintos politinės reklamos kainą politinės reklamos įkainiais ir VRK spręsti klausimą dėl galimo šiurkštaus įstatymo pažeidimo pagal Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 5, 6, 9 punktus atsižvelgiant į bendrą LVŽS (kandidatų sąrašų, kandidatų, iškeltų vienmandatėse rinkimų apygardose) limitą.

VRK pirmininko pavaduotoja –
komisijos sekretorė, Darbo grupės vadovė

Svetlana Misevičienė

VRK pirmininko pavaduotojas

Vincentas Vobolevičius

VRK narė

Olga Kilkinova

Skyriaus vedėja

Lina Petronienė

Vyriausioji specialistė

Rimantė Ivaškavaitė

Vyriausiasis specialistas

Vytautas Vilys